

**T.C.
Fırat Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı**

**AMATÖR LİGLERDE OYNAYAN 14-17
YAŞ FUTBOLCULARIN ÖZGÜVEN
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (HATAY
İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ümran AYTEKİN

2019

ONAY SAYFASI

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Mustafa KAPLAN

Bu tez Yüksek Lisans standartlarına uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Yüksel SAVUCU

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi

olarak kabul edilmiştir.

Danışman
Prof. Dr. Cengiz ARSLAN

Yüksek Lisans/Doktora Sınavı Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Cengiz ARSLAN

Prof. Dr. Ercan GÜR

Dr.Öğr.Üyesi Faruk AKÇINAR

ETİK BEYAN

Kendime ait çalışmalar ile bu tez çalışmasını gerçekleştirdiğimi, çalışmaların planlanmasından, bulgularının elde edilmesine ve yazım aşamasına kadar tüm aşamalarında etiğe aykırı davranışım olmadığını, bu tezdeki tüm bilgileri ve verileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması içinde yer alan ancak bu tez çalışmasının bulguları arasında yer almayan verilere, bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı
Ümran Aytekin

Tarih
12.07.2019

İmza

Danışman
Prof. Dr. Cengiz Arslan

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
ELAZIĞ

TEŐEKKÖR

Bu araştırmanın tasarlanması, yapılması ve sonuçlanmasında yardımlarını ve sabrını esirgemeyen sayın danışmanım Prof. Dr. Cengiz ARSLAN hocama en içten dileklerle teşekkür ederim.

Tez süresince yanımda yer alan ve beni destekleyen Doç. Dr. Oğuzhan ALTINGÖL hocama, tez süresince maddi-manevi yardımları olan babam Hasan HATTAPOĐLU'na, kariyerimin başlangıç noktası olan bu süreçte bana inanıp güvenen ailem, hocalarım, arkadaşlarım, eşim Kemal AYTEKİN ve oğlum Ali Asaf AYTEKİN'E minnet ve Őükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	II
ETİK BEYAN	III
TEŞEKKÜR	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLO LİSTESİ	VIII
1. ÖZET	1
2. ABSTRACT	2
3. GİRİŞ	3
3.1. Spor ve Sporun Önemi	6
3.2. Amatörlük Nedir?	10
3.3. Futbol	11
3.3.1. Futbolun Etimolojisi	13
3.3.2. Dünyada Futbolu Yöneten Kurumlar	14
3.3.3. Futbolda Amatörlük, Profesyonellik ve İşçi Futbolu	14
3.3.4. Futbolcu Olmanın Gerektirdiği Özellikler	16
3.3.4.1. Psikolojik Boyutlarıyla Futbol	16
3.3.4.2. Fizyolojik Boyutlarıyla Futbol	17
3.3.5. Futbolda Mevkiler	17
3.3.5.1. Kaleci	20
3.3.5.2. Defans	22
3.3.5.3. Orta Saha	22
3.3.5.4. Forvet	23
3.3.5.5. Açıklar ve Kanat Oyuncuları	24
3.4. Özgüven	25
3.4.1. İç Özgüven	25

3.4.2. Dış Özgüven	26
3.4.3. Özgüven ile İlgili Kavramlar	26
3.4.3.1. Benlik: Öz	26
3.4.3.2. Benlik Saygısı: Özsaygı	26
3.4.3.3. Öz Yeterlilik	27
3.4.4. Özgüven Kavramına İlişkin Görüşler	28
3.4.5. Özgüvenin Oluşumu	31
3.4.6. Çocuklukta Özgüven	32
3.4.7. Gençlikte ve Yetişkinlikte Özgüven	35
3.4.8. Yüksek ve Düşük Özgüvenin Özellikleri	37
3.4.9. Özgüven Sonuçları	39
3.4.10. Sporda Özgüven	40
3.4.10.1. Cinsiyete ve Yeteneğe Dayalı Özgüven Farklılıkları	43
3.4.10.2. Rol ve Takım Özgüveni	43
3.4.10.3. Ölçüm	44
4. GEREÇ VE YÖNTEM	45
4.1. Araştırmanın Modeli	45
4.2. Evren ve Örneklem	45
4.3. Veri Toplama Aracı	45
4.4. Verilerin İstatistiksel Analizi	46
5. BULGULAR	49
5.1. Futbol Oynayanlarda Özgüven Puanlarının Tanımlayıcı Başat Karakterlere Göre Farklılaşma Durumu	53
5.1.1. Bki	54
5.1.2. Lisanslı Futbol Oynama Süresi	54
5.1.3. Futbolda En Çok Kullanılan Ayak	55

5.1.4. Oynanan Mevki	55
5.1.5. İkamet Edilen Yer	56
5.1.6. Ailenin Durumu	56
5.1.7. Kardeş Sayısı	56
5.1.8. Aile Aylık Gelir Düzeyi	56
5.1.9. Aylık Harcama Tutarı	56
5.1.10. Teşhis Konulmuş Hastalık Durumu	57
5.2. Futbol Oynamayanlarda Özgüven Puanlarının Tanımlayıcı Başat Karakterlere Göre Farklılaşma Durumu	57
5.2.1. Bki	58
5.2.2. İkamet Edilen Yer	58
5.2.3. Ailenin Durumu	58
5.2.4. Kardeş Sayısı	59
5.2.5. Aile Aylık Gelir Düzeyi	59
5.2.6. Aylık Harcama Tutarı	59
5.2.7. Teşhis Konulmuş Hastalık Durumu	59
6. TARTIŞMA SONUÇ	60
7. KAYNAKLAR	73
8. EKLER	77
9. ÖZGEÇMİŞ	82

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Gruplara Göre Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı	49
Tablo 2. Özgüven Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşma Durumu	51
Tablo 3. Futbol Oynayanlarda Özgüven Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Farklılaşma Durumu	53
Tablo 4. Futbol Oynamayanlarda Özgüven Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Farklılaşma Durumu	57

1. ÖZET

Araştırmanın amacı, amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerini farklı değişkenler bazında incelemektir. Bu doğrultuda betimsel tarama modelindeki araştırmada veri toplama aracı olarak Akın (2007) tarafından geliştirilen 33 maddelik öz-güven ölçeği gönüllü katılımcılara uygulanmıştır. Ölçek; içsel özgüven ve dışsal özgüven olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak frekans, yüzde dağılımları, ikili gruplar için Independent Samples t testi, çoklu gruplar için (Pearson Correlation testi) OneWay-ANOVA analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; iç ve dış özgüven, toplam özgüven açısından lisanslı sporcu olanlar ile olmayanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Lisanslı sporcu olanların tüm boyutlarda daha yüksek değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Spor yaşı ile dış özgüven arasında anlamlı ilişki bulunurken ($r=.133$, $p<0.05$), spor yaşı ile iç özgüven ve toplam özgüven arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p<0.05$). Sonuç olarak, amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeyleri, pek çok değişkenden etkilenebilmektedir. Araştırmada, futbol oynayan bireylerin, futbol oynamayan bireylere göre özgüven düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Amatör, lig, futbol, futbolcu, özgüven.

2. ABSTRACT

ANALYSIS OF THE SELF-CONFIDENCE LEVELS OF 14-17 AGE SOCCER PLAYERS PLAYING IN AMATEUR LEAGUES (SAMPLE OF HATAY)

The aim of this study was to investigate the self-confidence levels of 14-17 year old football players playing in amateur leagues based on different variables. In this context, the self confidence scale developed by Akin (2007) and composed of 33 items was applied to volunteer participants attending as data collection tool in the survey based on descriptive scanning model. The scale I composed of two sub dimensions, namely inner self confidence and outer self confidence. Akin (2007) has calculated the reliability value of the scale he developed to be outer self confidence sub dimension. Frequency, percentage distribution, independent samples t test for dual groups and One Way-ANOVA analyses for multiple groups (Pearson Product Correlation test) were used as the statistical method for evaluation of the survey data. As a result of the survey; a significant difference between licensed athletes and the others in terms of inner and outer self confidence and overall self confidence ($p < 0.05$). It has been observed that licensed athletes have higher values in all dimensions. While there was a significant relationship between the age of playing sports and outer self confidence ($r = 0.133$, $p < 0.05$), there was no significant relationship between the age of playing sports and inner self confidence and overall self confidence ($p < 0.05$). As a result, the level of self-confidence of 14-17 year old players playing in amateur leagues can be affected by many variables. In the study, it was found that the individuals who play football have higher self-confidence levels than those who do not play football.

Key Words: Amateur, league, football, footballer, self-reliance.

3. GİRİŞ

Spor, fertlerdeki potansiyel enerjiyi bedenlen ve zihnen en yararlı olacak şekilde tüketen; kişilerde ve toplumda sağlıklı ilişkilerin oluşmasına olanak sağlayan; çeşitli durumlarda insanı dengeli bir şekilde mutluluğa götüren; topluma düzeni, kurallara saygıyı ve sosyal barışa inanmış bireyleri kazandıran araçtır (1).

Günümüzde spor, insan hayatının bir paçası haline gelmiştir ve sporun bireylere kazandırdıklarını sadece fiziksel olarak düşünmek imkânsız hale gelmektedir. Sporun bireylere fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan kazandırdıklarını bir bütün olarak ele almamız gerekmektedir (2). Sporcuların davranışları, kendilerini değerlendirmelerinden, kendilerine verdikleri rolden farklı olduğunda ve bireyler, istediklerinin dışında davranmaya zorlandıklarında kendilerine olan güvenleri zedelenir (1). Bu da, içsel ve dışsal anlamlarda uyumsuzluk yaratır.

Özgüven; bireyin, kendisini değerli hissetmesi yargısıdır. Özgüven; genel bir kişilik özelliğidir, geçici bir tutum veya bireysel durumlara özel bir tutum değildir. Özgüven; kişinin, kendisini değerlendirmesi ve kendisinden memnun olup olmaması sonucu oluşan öznel bir olgudur. Olumlu veya olumsuz olabilir, statik değildir. Koşullara, konuma, gelişmelere göre değişebilir. Kişinin yüksek veya düşük öz güvenli oluşu, kişinin davranış ve hislerini farklı yönlerde etkiler. Sportif ortamda özgüvenin gelişebilmesi için kişinin kendisinin ya da çevresinin belirlemiş olduğu hedeflere ulaşması gerekmektedir. Birey, kısa süreli hedeflere ulaştıkça sportif ortamdaki özgüveni hızla artar, sportif özgüven kişinin bireysel ya da takım sporcusu olmaktan da etkilenir. Takım sporcuları başarısızlığı zaman

zaman takım arkadaşlarına bağlayarak, özgüvenlerini sürekli olarak belirli bir seviyede tutabilirler (3). Bu durum, bir tür başkalarını suçlama mekanizmasıdır.

Bir takımda yıldız olan sporcu daha iyi bir takıma geçtiğinde sıradan bir oyuncu haline dönüşebilir. Ya da benzer şekilde bir kulübünden amatör takımında futbol oynarken aynı kulübün A takımında oynamaya başladığında özgüveninde değişimler meydana gelebilir. Özgüven değişimi de sporcunun hem performansını hem de sportif kimliğinin değişmesi noktasında etkili olabilmektedir. Bu noktadan düşündüğümüzde, sporcunun güveninin gelişmesi, kazandığı zaferlere ve başarımları ile birebir etkili iken; başarıya alışık bir ortamda sporculuk yaşamını sürdürmesi de onun sporculuk kimliğinin gelişmesinde mutlaka etkin olacaktır. Sporun daha önce yapılmış olan çalışmalarla da defalarca kanıtlandığı gibi, bireyin öz yeterliliğine, duygu tanımlama seviyesine, yaşam doyumuna, özgüvenine, iletişim becerisine sosyal karşılaştırma becerisine, sürekli umut seviyesine ve benlik saygısı gibi birçok psikolojik olguya olumlu katkıları vardır (4).

Artık bir spor bilimcisi için bu psikolojik kavramların birey üzerindeki olumlu etkileri herhangi bir bilimsel veri ortaya konulmadan da tahmin edilebilmektedir. Bu çerçevede araştırmalar, farklı iki veya daha fazla psikolojik ya da sosyal olgunun sporcu üzerindeki ortak etkilerini ve bu etkilerin ne tür farklı özelliklerden kaynaklandığı yönünde değişim göstermektedir (4).

Bu anlamda bu çalışmanın amacı; amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerini çeşitli değişkenler açısından değerlendirerek, aralarındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmaktır.

Bu tez, yazında direkt incelenmediğinden, “ilk olarak gerçekleştirilecektir” diyebiliriz. Bu çalışma ile ilgili spor odağında genel araştırmalar ve çalışmalar yapılmıştır ancak futbolcuların özgüven düzeylerine yönelik direkt bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Alt amaçları

1. *Amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeyleri nedir?*
2. *Amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeyleri, çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?*
3. *Amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeyleri arasında ilişki var mıdır?*

Araştırmanın sonucunda elde edilecek bulgular, futbolcuların özgüven düzeylerine katkıda bulunacaktır.

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerinin incelenmesi ile ilgili yapılan bir çalışmaya rastlanmamış olup, çalışmanın bu konuyla alakalı literatüre ve ileride yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Araştırma, bazı sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir:

1. Araştırma, araştırmaya katılan denek sayısı ile sınırlıdır.

2. Araştırmaya iştirak eden denek grubu, amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerinin incelenmesi ile sınırlıdır.
3. Araştırma, kullanılan envanterin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
4. Araştırma; deneklerin, kullanılan ölçekteki ve sayımdaki sorulara verdikleri cevapların doğruluğu ile sınırlıdır.

3.1. Spor ve Sporun Önemi

İnsanın özel eğitimine yönelik bedensel aksiyonları söz konusu olduğunda, modern okul kuramcıları, “beden eğitimi” deyimini yerine “spor” deyimini kullanmaktadırlar. Ne var ki, sporu tek ve kesin bir tanımlamaya sığdırmak gayri muhtemeldir. Çoğu zaman spor, ilk karşılaştırılan ve hatta *spor* konsepti içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini savunanlar olmasına karşın, beden eğitiminin spordan farklı olduğu fikri yaygındır (5).

Spor kelimesi, etimolojik köken olarak “dis” ve “porture” kelimelerinden türemiş olup *işten uzak durmak* anlamına gelir. Bir başka deyişle spor; ağır bir iş değil, eğlence manasındadır. Çalışmak ile oynama arasındaki tek ayrım, tutumdaki başkalıktır. Spordaki tutum oyun tutumudur; onu yaşarken duyulan beğenidir; sadece elde edilen netice söz konusu değildir (6).

Spor, özü gereği bir oyundur. Ancak, Eski Yunan mantalitesinden *oyun* ve *spor* birbirinden mahiyet itibariyle ayrılıyordu. Bu departman, en iyi atlet sözcüğünü de dile getirmekteydi. Her çocuk, oyun oynar, yorulduğu zaman da oyunu bırakır. Atlet ise, yorulmasına karşılık oyunu sürdürür. Bu açıdan spor, bir oyundur. Bununla beraber her oyun, bir spor değildir. “Atlet” sözcüğü, Eski Yunanlılar’da yarışma anlamına gelen “atlos” ile müsabakanın ödülü anlamına

gelen “alton” kelimelerinden türer. “Yarışma” anlamına gelen atlosun sıfatı atlios güçlükler içinde acı çeken yarışma sonunda da bitkin düşen anlamına gelir (7). Sporun özüyle kullanım biçimi çok farklılaşmış, değişik ifadelerle yeni tanımları yapılmıştır. Spor, insanın tabiatında olan agresifliğe barışçıl biçimlerde boşalma olanakları sağlamakta, agresiflik içgüdüsünün denetim altına alınması için uygun bir rekabet atmosferi yaratmaktadır (8).

Klasik anlamda spor; bütünüyle hareket ve mücadele esasına dayanan ve bunun için de gereken bir takım alışılmış idmanlar ve yarışmalardır. Tek başına veya toplu olarak yapılan kendine mahsus şablonları olan, genelde bir yarışmaya dayanan bedensel ve zihinsel yetilerinin gelişmesini sağlayan eğitici ve eğlendirici bir uğraştır (9).

Psikologlar, sporun asıl misyonunu *eylem belirleyici karşılıkları bildirmek, güçlendirmek, karşılaşılan meselelere benimsenebilir çözümler getirmek* şeklinde açıklamışlardır (10).

Fizyologlara göre spor; “başarıyı genişletme ve karşılaşmada üstün gelme amacı için gösterilen eforu, fizikî bakımdan daha yetenekli olanların seçilmelerine ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitim ile yetiştirilmelerini gerektirerek, daha çok rekabeti kapsamakta, yüksek düzeyde oyun, mücadele ve ağır kas çalışmasını gerektirmektedir (11).

Spor, çağımızın modern toplumlarında kültür ve rahatlık düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir toplumsal olgudur (12). *Oyun, oyalanma, işten uzaklaşma aracı* olarak ortaya çıkan spor, günümüzde *çevre, iktisat, makroekonomi, siyaset, eğitim, boş zaman,*

uluslararası ilişkiler, propaganda, reklâm, ırkçılık, şiddet, seyahat, müesseseler, kitleler, gençlik, kadın, engelliler, uzmanlaşma, yardımlaşma benzeri kavramlarla doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ilişkilendirilmiştir. Kısa sayılabilecek bir dönem içinde de, bireysel, toplumsal, uluslararası yelpazede çok yönlü ve büyük etkileri olan aktif bir kurum haline gelmiştir. Bu özelliklerinden dolayıdır ki spor, çağımızda çok yönlü, çok yararlı, çok amaçlı ve çok etkili bir boyut kazanmış ve evrenselleşmiştir (12).

Spor; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özgünlüklerinin gelişimini sağlamak, enformasyon, maharet ve dirayet kazandırarak entegrasyonu kolaylaştırmak, kaynaşma ve başarı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belli prensiplere göre rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacı ile yapılan faaliyetlerdir (12).

Spor; bireyin doğal çevresini beşeri çevre durumuna getirirken elde ettiği beceriklilikleri geliştiren, belli kalıplar altında dolaylı veya vasıtasız, kişisel ya da toplu olarak boş zaman takip kapsamı içinde ya da profesyonelce meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici toplumla bütünleştirici, ruhu ve fiziği geliştiren rekabetçi, anlaşmacı ve kültürel bir olgudur (13).

Spor; bireysel veya topluca yapılan belli kuralları olan yarışmalardır. Basit sözcük anlamı ile “*oyalanma, oyun ve işten uzaklaşma*” anlamlarına gelir. Diğer bir ifadeyle; spor, beden hareketleri ile standartlara bağlı olarak, yarışma esasına dayanan oyunları kapsar. Bütün ulusların, kendi yaşama biçimleri ile bağlantılı bulunan ve kendilerine has olan spor etütleri bulunmaktadır. Örneğin; Türkler’de *yağlı güreş, cirit, ok atma*; İngilizler’de *futbol*; Amerika’da *rugby, beysbol* (14).

Kalyon'a göre spor; bireysel ya da birlikte oyunlar biçiminde yapılan, umumiyetle yarışmaya yol açan, bazı kurallara göre uygulanan ve geç dönemde yararlı olması beklenen beden aksiyonlarının bütünüdür (15).

İster tek şahıs tarafından, isterse takım halinde yapılsın, sporun genellikle açık, ölçülebilir, saptanabilir bir hedefi vardır. Bu hedef, “rakibi veya rakipleri geçmek, daha fazla sayı yapmak, belirli bir uzaklığı başka bir yarışmacıdan önce aşmak, engelleri aşmak” gibi türlü amaçlara yönelmiş olabilir (15).

Bu misyonlar doğrultusunda insanlar, tarihin epeyce eski dönemlerinden itibaren birbirleriyle yarışmalarda ve değişik sportif eylemlerde bulunmuşlardır. “Spor” kelimesi, İngiliz oligarşisinin konuşma dilinden ortaya çıkmıştır. *Eğlence, eğlenme* ve de *oyalanma* anlamlarına gelmektedir. 18. yüzyıl ortalarından itibaren İngiltere’de bedensel aktivitelerin o zamana kadar bilinmeyen *başarım, rekabet* ve *rekor* nizamlarını kapsayan yeni bir cinsi ortaya çıkararak gelişmeye başlamış ve İngilizler bunu “spor” olarak betimlemişlerdir (10). Başka bir tanıma göre spor; ferdin, doğal çevresini, beşeri çevre durumuna getirirken elde ettiği yatkınlıkları geliştiren, belirli kurallar içinde araçlı veya araçsız, ferdi ya da toplu olarak boş zaman kapsamı veya tam zamanını alacak bir biçimde misyonlaştırarak yaptığı, sosyalleştirici, toplum ile bütünleştirici, psikolojiyi ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve de kültürel bir olgudur (13). Spor; ferdin *fıilen, ruhen* ve *fikren* gelişmesini ve bu üçlü arasında koordinasyon yeteneği sağlar. Spor; eğitimcilerin, kişiliğin oluşumunu ve karakter niteliklerinin gelişimini sağlamak için önerdikleri disiplindir (13).

3.2. Amatörlük Nedir?

Amatörlük; bir bireyin, yaşamını sürdürebilmek için herhangi bir kazanç beklemeden ve sadece psikolojisini ve bedenini rahatlatmak misyonu ile yaptığı etkinliktir (16).

Amatör; para amacı ile değil, sadece zevk ve buna ek olarak da eğlence amacı ile spor yapan kişidir. Bir ülkede spor federasyonu tarafından, amatör bir şekilde yapılması kararlaştırılmış olan spor dalına da “amatör spor” denmektedir. Amatör sporcular, bir spor dalında meslek edinme misyonu olmadan, bir başka deyişle, gelir elde etme kaygısı taşımadan etkinlik gösteren bireylerdir (16).

Buradan, amatör sporcuların, sporu kazanç amacı ile yapmadıkları, bu kişilerin esas işlerinin başka sektörler olduğu anlaşılmaktadır. Amatör sporcular, spor etkinliğini sadece *eğlence, boş zamanların değerlendirilmesi, hobi* amacı ile yaparlar (16).

Türkiye’de tüm spor branşları “amatör” olarak kabul edilmektedir. Tek istisnası futboldur. Çünkü futbol, Türkiye’de bağımsız bir statüye sahiptir. Yani, Türkiye’de futbol federasyonu, iç işlerinde özgür, dış işlerinde bağımlı bir yapıya sahiptir. Spor maddi kazanç için yapan sporcularda amatörlük tartışılmaktadır: *Hentbol, basketbol, voleybol, atıcılık, tenis, güreş, boks* gibi (17).

Bu durum baz alındığında, Türkiye’de aktivite içerisinde olan sporcuları “amatör” veya “profesyonel” diye iki kategoriye ayırmak, yönetmelikler ve genel mevzuat açısından yetersiz görülmektedir. Çünkü futbol dışındaki başka spor branşlarında da kazanç elde etme olgusunun söz konusu olduğu bilinmektedir. Bu sporculara da transfer ücreti ödenmekte ve maç başı prim gibi uygulamalar söz

konusu olmaktadır. Bu nedenle, günümüzde hukuken amatör olarak görünen spor branşlarında da profesyonelliğin söz konusu olduğu görülür. Hukuken *amatörlük* ama fiilen ve maddiyatta *profesyonellik* geçerlidir. Hukuksal anlamda amatör olarak kabul edilen sporcular; kulüpleri ile yapmış oldukları sözleşmeler gereği, fiilen ve madden profesyonel olarak kabul edilirler (17).

Türkiye Basketbol Federasyonu tarafından hazırlanıp yürürlüğe giren bir taslakta da benzeri bir uygulamadan söz edilmektedir. Bu uygulamada yer alan genelgeye göre sporcu, basketbol federasyonu tarafından hazırlanan bir anlaşmaya imza atmaktadır. Söz konusu genelgeye imza atan sporcu, “profesyonel” değil de, “sözleşmeli sporcu” adını almaktadır (17).

Yani, hukuken bir şeyler yapılmaya çalışılsa da, genel boşlukların olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, mevzuatta *amatör* olarak tanımlansa da, birçok spor branşında “uzman” yani “profesyonel” tanımının yapıldığı görülmektedir. Bu betimleme, hukuksal olarak olmasa da, uygulamada ve maddiyatta yürürlükte olmaktadır (17).

3.3. Futbol

Futbol, dünyada en çok ilgili gören ve izleyici kitlesi en yaygın olan spor dalıdır. Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de en çok ilgi gören spor dalı futboldur. Çağımızda en çok sevilen spor dalı olarak “futbol” kabul edilmektedir. Futbol, kendine mahsus anlamı ile bireyler ve izleyenler için değişik anlamlar taşıyabilmektedir. Futbol; çok hızlı yaşanan ve anlık reaksiyonlar ile sonuçların değişebildiği, pek çok değişik olasılığın ortaya çıkabildiği, ritimli ve tempolu bir yaşantıdır (18).

Futbol, kimisini bir takıma taraftar yapan, kimisini bir takıma sıkı sıkıya bağlayan, kimisini de her hafta disiplinli bir şekilde tribünlere ya da ekran başına çeken bir oyundur. Tribündekiler için anlatması zor olan bir şey olsa da, anlaması kolay bir şeydir futbol. Futbol, sempati alanı dışındakiler içinse anlaması zor olan bir spordur (19). Futbolun ilk olarak Çin’de ortaya çıktığına dair görüşler vardır. Bu düşüncelere göre, topla oynanan ilk oyunlar, Çin’de düzenlenmiştir. İlk defa Çin’de oynanma kademesine gelen futbolun icadı, efsanelerde yer alan sarı kral Huang Di’ye atfedilmiştir. Bu düşünceye ilâve olarak, futbolun İngiltere’de ortaya çıktığına dair görüşler hâkimdir. Ancak tartışmaya da açıktır. Fransızlar, futbolun Romalı piyadeler ve kendileri tarafından oynanan; İtalyanlar ise, futbolun, kendi ülkelerinden çıktığını ileri sürmektedirler (20).

Nereden türediği tartışılrsa da, futbol, ilk başlarda soylular tarafından kabul görmüş, sonra halka yayılmış, günümüzde de toplumun pek çok kesimi tarafından takip edilir seviyeye gelmiştir (21). Ülkemizde futbol, modern futboldan yaklaşık olarak 50 sene sonra, 19. asrın son çeyreğinde oynanmaya başlamıştır (21).

Osmanlı döneminde Selanik’te yakılan ilk ateş, zaman içerisinde Bornova çayırlarına kadar yayılmıştır. Ülkemizde ilk futbol kulübü, İzmir’de İngilizler tarafından kurulmuştur (20). İzlemesi keyifli olan oyun, zaman içinde çevredeki Türk gençleri tarafından da ilgi görmeye başlamış, yayılmıştır (21).

İzmir’de başlayan salgın, İstanbul’a sıçramış, Kadıköy ve Moda çayırlarını etkisi altına alarak neredeyse tüm şehrin ilgisini çekmeye başlamıştır (21).

1897’de İzmir’den gelen karmanın, İstanbul karması ile karşılaşması, Türk topraklarındaki ilk futbol maçı olarak kayıtlara geçmiştir (22). Birinci Dünya

Savaşı sırasında ve sonrasında yaşanan güçlükler dolayısıyla o dönemde futbola zaman ayırmak mümkün olamamıştır. Osmanlı'nın son periyotlarında, dönemin psikolojisi ile futbol maçları dâhil hiçbir spor etkinliği gerçekleştirilememiştir. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra ise modern bir sürece girilmiştir. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte futbol platformunda yeni bir yapılanma ve düzenleme süreci başlamıştır. Sporun yönetsel açılardan verimli bir örgütlenme modeli olarak benimsenmesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin modern ve olimpik spor bakış açısını ortaya koymuştur. O dönemde ilk olarak, 1923 senesinde Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuş ve aynı sene FIFA üyeliğimiz de tasdik altına alınmıştır (23). Futbol, günümüz dünyasında çok önemli bir yere ve potansiyele sahip olan bir spor branşıdır. Televizyonlarda futbol maçları büyük bir reyting almaktadır (23).

Buna ek olarak, gazeteleri sadece spor sayfaları uğruna alan insanlar bile vardır. Gazetelerde yer alan spor sayfalarının büyük bölümünde futbolla bağlantılı görüşlere, resimlere ve açıklamalara yer verilirken, diğer spor dallarından kısa bir biçimde bahsedilmektedir (20).

3.3.1. Futbolun Etimolojisi

İngilizce'de "foot" ve "ball" kelimelerinin birleşmesi ile oluşan "football" kelimesi, dilimize *futbol* olarak geçmiştir. *Football* kelimesini İngilizce'de değişik sporlardan ayırmak dolayısıyla, futbolun ilk standartlarını belirleyen kurumun adı olan "The Football Association" kurumundan yola çıkılarak "Association Football" terimi kullanılır (24). 1880 sonrası periyotta bazı ülkelerde futbolu tanımlamak amacıyla "soc" hecesine ilâve getirilmesi ile "soccer" kelimesi ortaya çıkmıştır. Günümüzde, konuşma dili İngilizce olan ülkeler "football" kelimesini

kullanırlar. Bu kelime, değişik dillere daha değişik bir şekilde girmiş ve bu şekilde kullanılmıştır (25).

3.3.2. Dünyada Futbolu Yöneten Kurumlar

Futbol ve futsal, plaj futbolu gibi futbolla bağlantılı sporların uluslararası yönetim kurumu, Uluslararası Futbol Federasyonları Birlięi¹ dir. FIFA merkezi, Züriç'te yer alır. FIFA'ya bağlı olan altı bölgesel konfederasyon vardır (26).

- Asya: Asya Futbol Konfederasyonu (AFC)
- Afrika: Afrika Futbol Konfederasyonu (CAF)
- Avrupa: Avrupa Futbol Federasyonları Birlięi (UEFA)
- Kuzey, Orta Amerika ve Karayipler: Kuzey, Orta Amerika ve Karayipler Futbol Konfederasyonu (CONCACAF)
- Okyanusya: Okyanusya Futbol Konfederasyonu (OFC)
- Güney Amerika: Güney Amerika Futbol Konfederasyonu (CONMEBOL)

Yerel konfederasyonların dışında, ülke çapındaki futbol organizasyonlarını düzenleyen milli futbol federasyonları da bulunmaktadır (26).

Günümüzde, FIFA'ya ve bölge düzeyindeki konfederasyonlara bağlı olan 209 milli futbol federasyonu bulunmaktadır. FIFA'ya bağlı olmayıp, kıtasal federasyonlara bağlı olan milli federasyonlar olduğu gibi, FIFA ve kıtasal federasyon ile ilgisi olmayan federasyonlar da bulunmaktadır (26).

3.3.3. Futbolda Amatörlük, Profesyonellik ve İşçi Futbolu

Futbolda “profesyonellik” olarak ifade edilen kademeye geçilmeden önce bazı oyuncuların futboldan para kazandıkları bilinmektedir (27).

¹ Kısaca FIFA.

Bu durumun ilk defa ne zaman gerçekleştiğini tespit etmek pek mümkün değildir (28). Çünkü geçmiş dönemlerde işlemler kayıt altına alınmamış ve kayıt dışı bir süreç takip edilmiştir (29).

Bu devirde futbolculara ödeme yapılması yasal olmadığından, futbolculara ödemeleri gizli bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Peki, futbolculara para ödeme fikri nereden doğmuştur? Aslında *The Football Association*, ilk kurulduğu tarihten beri *profesyonellik* olgusuna karşı olmuş, futbolculara para verilmesini yasaklamıştır. Onların düşüncelerine göre, futbola para girmesi, oyunun etiksel anlayışını eksi yönde etkileyecektir. Buna ek olarak da, oyuna para girmesi, oyunun, *kapitalist* ve *soylu* olarak tabir edilen kesimden, *bayağı* ve *soysuz* olarak ifade edilen kesime geçmesine neden olabilecektir. İngiltere'nin kuzey bölgesinde ve İskoçya'da ise bu durum değişiktir (29).

Bu bölgelerdeki futbol kulüplerinden bazıları, sanayicilerin ve burjuvanın denetimi altındadır (28). İşçi sınıfının yaşadığı bu bölgelerde futbol kulüpleri, işçilerin maddi anlamda yokluk yaşamalarının önüne geçmek için profesyonelliğe geçilmesini savunurlar. Bu, hem işçilerin futbol oynamalarını sağlamak, hem de kazançlarını arttırmak için yapılan bir girişimdir (28).

Bunun yanında, futbol kulüpleri arasında artan rekabet ve artan sempatan sayıları da futbolculara karşılık ödeme dürtüsünün nedenleridir (27). Böylece, bu dönemde ekonomide yürürlükte olan akılcı tutum, futbolu da etkisi altına almaya başlamıştır (28). İşçi sınıfının da futbola katılımıyla oyun, dönemin en popüler ve en başta gelen spor branşı durumuna gelmiştir. İngiltere'de seyirci sayısı 1888'de ortalama 4600 iken 1895'te 7900'e, on sene sonra 13200'e, Birinci Dünya Savaşı öncesinde 23100'e yükselmiştir (28). Önemli futbol karşılaşmaları, büyük seyirci

kitleleri önünde oynanmıştır. Bu popülerleşme, etkisini kulüp ve oyuncu sayısında da göstermiştir (29).

1905'te *The Football Association* kurumuna bağlı on bin kulüp ve 1910'da da *The Football Association* kurumuna bağlı 300.000 lisanslı amatör oyuncu vardır (14). Profesyonellik, zaman içerisinde kurallara boyun eğmiş ve transferler "ücret sınırı" kuralı olmasına rağmen, üst sınırları aşmıştır (30).

1907'de en yüksek ücretin, 350 Sterlin'i aşmamasına rağmen, o zamana kadar verilmiş olan en yüksek transfer ücreti olan 1000 Sterlin karşılığında Alf Common, "Sunderland" futbol takımından "Middlesbrough" futbol takımına nakil olmuştur. *The Football Association*, oyuncu maaşlarının kontrolden çıkmaması için üst sınır kuralı getirdiyse de, bazı futbol kulüpleri, futbolculara gizli yollar ile fazladan ödeme yapma alışkanlıklarına devam etmişlerdir (28).

3.3.4. Futbolcu Olmanın Gerektirdiği Özellikler

- * Atlama, sıçrama ve yön değiştirme gibi özelliklere sahip olmak (31).
- * Enerjiyi maç süresince ölçülü bir şekilde kullanabilmek (31).
- * Toplu ve topsuz oyun tekniklerine uyumlu olmak (31).
- * Oyun alanında rakibe sayıca üstünlük sağlayabilmek (31).
- * Takım arkadaşlarıyla beraber olarak, işbirliği içinde davranabilmek (31).
- * Hareketlilik, denge ve esneklik gibi özelliklere sahip olmak (31).

3.3.4.1. Psikolojik Boyutlarıyla Futbol

Futbolcu olabilmek için gereken en önemli özelliklerden biri, alanında elit sporcu olabilmektir. Elit sporcu; alanında şampiyon olmuş, rekor ya da rekorlar

kırmış, milletler arasında düzenlenen organizasyonlarda derece yapmış sporcudur. Elit sporcu; alanında en üst ligde, derecede ya da kategoride yer alan sporcudur. Elit sporcu ile vasat sporcuyu ayıran iki temel model vardır (32).

- Zihinsel Sağlık Modeli: The Mental Health Model

- Aysberg Profili: Iceberg Profile

3.3.4.2. Fizyolojik Boyutlarıyla Futbol

Futbol, birbiri ardına yapılan aksiyonlardan oluşan bir süreç olduğu için, sporcunun aerobik, anaerobik, gayret, koordinasyon, konsantrasyon gibi pek çok bileşimini etkiler (33).

Futbol oyunu ile bağlantılı araştırmalarda maç analizi tekniği kullanılarak futbolcuların performansları ve düzeyleri belirlenebilmektedir. Bu tespit sürecine futbolcuların hareket ortalamaları da dâhil edilebilmektedir (33).

Kısa süreli en üst şiddetteki hareketler, genellikle her 5 saniyede bir defa tekrar edilmektedir. Bu aksiyonları 30 ila 60 saniye süren aerobik aktiviteler takip etmektedir. Daha sonra tekrar maksimal şiddette egzersiz içerikli hareket aksiyonu başlamaktadır. Bu sınıf içinde yer alan hareketler; aerobik ve anaerobik kapasite gerektirmektedir (34).

3.3.5. Futbolda Mevkiler

Futbol, her bir takım adına 11'er oyuncunun sahada şekillenmesi ile ortaya çıkan ve rekabet esasına dayanan bir süreçtir. İyi bir futbol oyunu; ivedilikle ve kapsamlı şekilde tutum gerektirmektedir. Bu süreçte yoğunlaşma ve koordinasyon olguları çok önemlidir. Bir başka deyişle, mevkiler arasında istikrar hat safhada olmalıdır. Futbol oyunu içerisinde yapılan her tutum, uyarıcıya verilmiş bir cevap

olarak değerlendirilir. Başarılı bir futbolcu, değişik kombinasyonlar hazırlayarak, takımını olası tehlikelerden korur ya da takımını atağa kaldırarak, takımının nihai neticeye bir başka deyiş ile puana ulaşmasını sağlar. İşte bu noktada oyun okuma olgusu önem kazanmaktadır. Örneğin; duvar pasını önceden sezer, topu ne zaman alması gerektiğini ve kendisine gelen topu hangi noktaya ya da hangi arkadaşına atması gerektiğini en kusursuz şekilde bilen futbolcu ön plana çıkmaktadır. İyi bir futbolcu, ya bu durumları öğrenir ya da doğuştan sahip olduğu futbol özellikleri sayesinde daha da geliştirme noktasına getirir. Futbol; algılamak ve bu algılara uygun tepkiler göstermektir. Burada *uygun tepki* kavramından kasıt, reaksiyonun, futbol oyun standartları dâhilinde kalmasıdır. Aksi durum, futbolcuya ve takımına zarar verir (35).

Futbolcunun bir yarış esnasında görmüş olduğu baskı ne kadar şiddetli ise, sahip olması gereken psikolojik özellikler de o derece ehemmiyetli olmalıdır (36).

Aksi durumda, futbolcu ve takımı açısından istenilmeyen durumlar ortaya çıkabilmektedir (35). Seçkin bir futbolcu, maç boyunca girdiği ikili mücadelelerin en azından yarısını kazanmalıdır. Buna ilâve olarak, antrenörün verdiği talimatlara ve taktiklere üst seviyede uymalıdır. Futbol, antrenörün yönergeleri ve stratejileri doğrultusunda takım oyuncularının uymak zorunda oldukları bir spor branşdır. Buna ek olarak futbolcu, oyun içerisinde ani bir biçimde gelişebilecek olağanüstü aksi nitelikler karşısında doğru kararları verebilme yeteneğine ve kudretine sahip olabilmelidir (35).

Bir futbol takımı, sayılan bu özelliklere sahip olan 11 oyuncudan oluşur ve futbol takımında her mevki değişik kişilik ve oyun özgünlükleri gerektirmektedir. Öbür yandan, futbol, değişik oyun düzeneklerine sahiptir. Bu oyun sistemlerinden

hangileri kullanılırsa kullanılsın, her zaman *savunma*, *orta saha*, *hücum* tertipleri gerekmektedir. Futbolcuların, oyundaki mevkileri, oyun sistemlerinden doğrudan bir biçimde etkilenmektedir. Futbolda sistem, oyuncuların, belirlenmiş misyonlar verilerek sahada düzenli ve istikrarlı bir biçimde dizilmeleridir (37). Tabiatıyla bu sistem, maç içerisinde dolaşımın ve durumun gerektirdiği bir biçimde değişiklik göstermektedir (35).

İlk önce karşı takımın gol atmasını engellemek amacı ile kaleye bir kaleci konur. Kalan grup, iki kategoriye ayrılır. Bir grup, takımın gol yemesinin önüne geçmek için savunurken; diğer grup, gol atma noktasında gayret harcar. Savunma oyuncularının bir kısmı, kaleye daha yakın durmaktadır (35).

Bunlar, “bek” olarak isimlendirilen oyunculardır. Savunma oyuncularının diğer kısmı ise, santra çizgisine daha yakın durur. Bunlar, “orta saha oyuncuları” olarak da isimlendirilmektedirler (35).

Defans oyuncularına *libero* veya *stoper* gibi pozisyonlar verilebilmektedir. Aynı biçimde, hücum oyuncuları değişik gruplara ayrılırlar (35). Bir kısmı, karşı takıma köşelerden saldırırken, diğer bir kısmı, göbek olarak tabir edilen bölgeden atak arayışı içerisine girerler (35).

Bu durum, özellikle üçlü forvet sisteminin uygulandığı takımlarda geçerli olmaktadır. Bunlar; *açık oyuncular*, *iç oyuncular* ya da *santrafor* benzeri isimler alırlar (35).

Futbol, farklı oyun sistemleri ile oynamayı ve mücadele etmeyi gerektiren bir spor branşı durumuna gelmiştir. Bu sistemler; genelde 4-4-2, 4-3-3, 3-5-2 adı verilen sistemlerdir (35).

4-4-2 sistemi, orta saha oyuncularının başarılı olmaları esası doğrultusunda hem fikir olunan bir sistemdir. Bir başka deyişle, 4-4-2 sistemi içinde orta saha oyuncuları, muazzam bir yük ile karşılaşmaktadırlar. Çünkü hem savunma hem de ofans misyonları vardır. Sistemin en muazzam özelliği, orta saha oyuncularının, hücumda süratli bir biçimde çıkabilme yeteneğine sahip olmalarıdır. 3-5-2 oyun sistemi, orta alanın güçlendirilmesi esasına dayanan bir sistemdir. Böylece, hem savunmada hem de hücumda esaslı bir biçimde uygulandığında verimli neticeler alınabilmesi mümkün duruma gelebilmektedir. 4-3-3 sistemi, orta alan desteği ile savunmanın sürekli olarak dengede tutulması esasına dayanan bir sistemdir. Bu sistemde orta saha oyuncuları, bazı durumlarda hücumda destek olabilmektedirler. Günümüzün modern futbolunda oynanmakta olan oyun sistemleri içerisinde her oyuncunun savunma ya da hücum misyonları vardır. Futbolun yüksek temposu, oyuncu açısından değişik boyutlarda özelliklerin kazanılmasını da gerekli duruma getirmektedir (35).

3.3.5.1. Kaleci

Futbolda kalecilik, ayrı bir yere sahiptir. Çünkü kaleci, oyunun sonucunu etkileyen konumdadır. Kaleci, sadece rakip takım ataklarını savunmakla kalmaz, özel olarak da takımına canlılık ve aktiflik katar (38).

Takımı oluşturan diğer oyuncular gibi, kalecinin savunmada ve hücumda yapması gereken taktik davranışlar vardır (39). Kalecinin, savunmada ilk vazifesi, topun, kalesine girmesini önlemektir. İkinci olarak, takım arkadaşlarının, rakibe göre konumlarını ve durumlarını kontrol eder, onları uyararak olası bir hatanın önüne geçilmesini sağlar (40).

Kaleci, topa temas edemediği zamanlarda, topun, kalesi dışında bir yere gideceğine dair kendisini konumlandırmalıdır (39). Hücumda ise, topu alır almaz en uygun durumda bulunan arkadaşına pası vererek atağın başlamasına yardımcı olur. Topu güvenli biçimde oyuna sokmalıdır. Bu yüzden, rakibin ve kendi takım arkadaşlarının dağılımını esaslı bir model dâhilinde izlemeli ve gözünü oyundan ayırmamalıdır. Kaleci, topu oyuna el ile veya ayak ile sokabilmektedir. Topun elle oyuna sokulmasında sağlanan en muazzam artı, isabet oranının yüksek olmasında yatmaktadır (39). Kaleci, topu el ile kullanma avantajını kusursuz bir biçimde değerlendirmelidir. Esaslı bir bakış açısına sahip olup, kalenin açığını kapatma noktasında uzmanlaşmalıdır (41). Kaleci; fizikî, motorik, teknik, taktik ve ruhsal özelliklere sahip olmalıdır. Tempo, elâstikîlik, tepki hızı, çabuk kuvvet, plâtfon içinde pozisyon alabilme ve uyum yeteneği, düzenli hareket edebilme yeteneği, eşgüdüm, tayming, mesele çözebilme, akıl ve konsantrasyon, çekinmezlik, güven, kontrol, önderlik gibilerden karakterler, uç seviyede kalecilerin taşımaları gereken özelliklerdir (40).

Futbolcunun yapacağı hata, diğer bir oyuncu tarafından telafi edilebilirken, kalecinin yapacağı bir hatanın telafisi pek de mümkün olmamaktadır. Bu, kaleciyi takımın en fazla sorumluluk taşıyan kişisi yapmaktadır (40).

Özellikle savunma anlayışının tam olarak oturmadığı bir takımda kalecinin görevi daha da zorlaşmakta ve bu durum, kaleci üzerinde psikolojik baskı halini alabilmektedir. Bu mazeretle, kalecilerin mental özellikleri, olası bir olumsuzluk karşısında başa çıkabilecek seviyede olmalıdır (35).

3.3.5.2. Defans

Defans oyuncularının temel görevleri, rakip takımın ataklarını engellemek ve topu ilerideki en uygun takım arkadaşları ile buluşturmadır (35).

Defans oyuncuları, kafa toplarında bedensel olarak inisiyatif gösterip, kale önlerindeki riski savuşturabilmelidirler. Kaleci tarafından tembih edilen durumları dikkate alıp, ona göre pozisyon almalıdırlar (42).

Defans elemanları, hücumcuların hareketlerini yakından takip ederler (40).

Savunma oyuncuları, hücum oyuncularının topla buluşmalarını engellerler.

Defansta en önemli misyonlardan biri, hücumda çıkan takım arkadaşlarının boşalttıkları bölgeye kademeye girmektir (39, 41).

İyi bir defans elemanı, şunları başarılı bir biçimde gerçekleştirmelidir (43):
İyi yer tutmak, atağı kesmek, topu kazanmak. Atak oyuncusunu taç çizgilerine doğru yönlendirmek. Rakibini her zaman önünde tutmak, bir başka deyişle, rakibi arkasına kaçırmamak. Topu her zaman görmek ve topa arkasını hiçbir zaman dönmek, toptan korkmamak. Baskı altında kaldığı zamanlarda topu uzağa ve yükseğe oynayabilmek.

3.3.5.3. Orta Saha

Futbol, değişik oyun sistemleri ile mücadele etmeyi gerektirmektedir. Bu sistemlere göre orta saha oyuncularının misyonları da farklılıklar göstermektedir. Orta saha oyuncularının, sahanın orta bölümünde çok geniş bir alanda mücadele etmeleri ve taktikler gereği değişik davranışlar sergilemeleri, çok değişik vazifeler üstlenmelerini gerekli kılmaktadır (39). Orta saha oyuncuları, oyunu iki taraflı oynadıkları gerekçesiyle, bir başka deyişle, oyunun hem himaye etme hem hücum

tarafında olmaları dolayısıyla, güçlü bir becerikliliğe ve de yeterliliğe sahip olmak zorundadırlar. Aksi durumda, maçın ilerleyen bölümlerinde orta saha oyundan düşer. Başarılı orta saha oyuncularını, kılavuz nitelikteki temel özelliklerini hem savunmaya yardım anlamında hem de hücumda katkı anlamında gösterirler (41). Orta saha oyuncularını, oyun içerisindeki himaye etme misyonlarında rakip takım oyuncularını kontrol ederler. Rakibin hücum tertibini bozarlar veya geciktirirler. Bu durum, savunmanın yerleşmesini sağlar (39). Hücumda; savunma ve hücum oyuncularını arasındaki bağlantıyı, yani değişimi sağlarlar. Orta saha oyuncularının, hücumda üç tane misyonları vardır (39): *Top ile hızlı ve garantili bir biçimde savunmadan çıkarken orta sahayı süratli ve kusursuz bir biçimde geçmek, topu forvet oyuncularını ile buluşturmak ve gole yakın olan arkadaşlarına destek için kale önüne gitmek.*

3.3.5.4. Forvet

Forvetler, gol atma beklentileri en yüksek olan oyunculardır. Gol vuruşları için, ne zaman ve nerede bulunması gerektiğini en iyi bilen oyunculardır (41). Takımın en ilerisinde oynayan oyunculardır (40). Topla buluştuklarında tek vuruş yapabilme, hava topunda yükseğe çıkma, şut atma özgünlüklerine sahiplerdir (40).

Forvet oyuncularının taşımaları gereken muazzam özelliklerden bir tanesi, her iki taraflarından da ani ve beklenmedik dönüşler yapabilmektir (40).

Bu tür dönüşler, savunmanın dengesini bozar (40).

Forvet oyuncularını; kaleciden seken topları değerlendirmede, kale sahası içinde yaşanan karışık durumlarda fırsatları değerlendirmede, ikinci vuruşlarda ve defans arkasına yapılan koşullarda beceriklidirler (41).

3.3.5.5. Açıklar ve Kanat Oyuncuları

Gün geçtikçe güçlenen savunma taktikleri karşısında kanat oyuncularının önemi giderek artmaktadır (44).

Göbekten sonuç alamayan futbol takımlarında en fazla gereksinim duyulan konumlar kanat pozisyonlarıdır. Kanat akınları sayesinde sonuç alınmaya çalışılır. Defansı şaşırtmanın ve dağıtmanın en muazzam formüllerinden bir tanesi, oyunu kanatlara yaymaktır. Bu nedenle, hem sağdan hem soldan, savunmanın dengesini bozacak oyuncular futbolda önemli pozisyonadadırlar (44).

Bu misyonu “sağ açık” ve “sol açık” olarak adlandırılan futbolcular yerine getirmektedirler. Bu oyuncular, hücum alanlarının daha çok kenarlarını kullanan, taç çizgilerine paralel bir şekilde gelgitler yapan oyunculardır (35).

Açık oyuncuları; hızlı, top tekniğine sahip, rakibi oyun kuralları dâhilinde aldatma noktasında kabiliyetli oyunculardır. Önemli özelliklerinden bir tanesi de, karşılıklı mücadeleyi asla bırakmamalarıdır (35).

Kanat oyuncularının inatçı yapıları, takımları açısından istenen bir karakter olarak değerlendirilmektedir. Futbolda en zor işlerden bir tanesi, koşarken isabetli orta yapabilmektir (35). Bu da, kanat oyuncularını daha özellikli kılmaktadır (44).

3.4. Özgüven

Özgüven, insan fiillerini belli duruma getiren güdülerden bir tanesidir (45). Bir bireyin, kendisine karşı olumlu düşüncelerinin olması, olayları kontrol etme noktasında yeterli olabileceğine inancı, kendisinden hoşnut olması, doğruları ve negatif yönleri ile kendisini tanıması, kendisini olduğu gibi kabullenmesi, *özüven* kavramını ortaya çıkarır (46, 47, 48).

Özgüven, psikolojik yaşamın en asıl öğelerindendir (49).

Eş zamanda hissî bir istektir. İnsanlar, kendilerini bir nebze de olsa değerli bulmazlarsa sıkıntı yaşayabilirler. İnsanı diğer tüm canlılardan ayıran en muazzam özellik, kendisini tanıyabilmesidir. İnsan, bu şekilde kimlik oluşturur, oluşturduğu kimliğe kıymet biçer (35). Gökner'a göre özgüven; kişinin, bedeni ve eylemi ile kendi dünyası üzerinde kontrol ve hükümlanlık kurduğunu bilmesidir. Başka bir tanımlamaya göre özgüven, "bir kişinin, bir olayın üstesinden gelmekteki yeteneği ve başarısı" olarak algılanmaktadır (48).

3.4.1. İç Özgüven

Bireyin, kendisini sevmesi ile alâkalı hissiyatlarını ve fikirlerini içeren bir terimdir. Bir başka deyişle, kişinin, kendisi ile barışsever olmasını ele alır (48).

Unsurları; kendinden hoşnut olma, kendini tanıma, hedefler oluşturma ve artı analizdir (49). Bireyin, kendisinden hoşnut olması, önce kendisini tanıması ile başlar. Kişi, kendisinden hoşnut olma sürecinin ilk kademesinde, kendisini artıları ve olumsuzları ile tartıya koyabilmelidir (48).

Birey, kendisini severse, kendisine güven duyar (48).

Kişi, kendisine güvendiği sürece hedefli bir doğrultuda ilerler (46).

3.4.2. Dış Özgüven

Bireyin, dış dünyaya karşı kendisinden hoşnut olduğunu gösteren, ifade eden fiilleridir. Ögeler açısından baktığımızda, iletimi ve hisleri denetleyebilmeyi görürüz (46).

3.4.3. Özgüven ile İlgili Kavramlar

3.4.3.1. Benlik: Öz

Benlik; bireyin, kendi özünü anlama biçimidir (48).

Benlik, toplumsallaşma sürecinde kişiler ile iletişim ve etkileşim sürecinde bireyin, kendisi ile ilgili olumlu ve olumsuz yargı tanımlamalarıdır (49).

Yaşamımızda aniden gelişen durumlar ile karşılaştığımızda genelde paniğe kapılırız. Karşılaştığımız olay ya da durum ile başa çıkabileceğimize dair olarak kendimizi pozitif yönde ikna etmeye çalışırız. Bazı zamanlarda kendimizle ilişkili bazı şüpheler yaşarız. Kendimize verdiğimiz kıymet, ne kadar güven duyduğumuz ile ilgilidir (49). Benlik, ileriki yaşamımızda önümüze çıkacak olaylar karşısında neler yapabileceğimizi ya da neler yapamayacağımızı göstermesi ve ifade etmesi açısından önemli bir mihenk taşıdır. Bir başka deyişle benlik, bir tür kavramsal sezidir (49). Kişinin benlik kavramının tam olmaması durumunda karşılaşacağı en önemli tehlike; çekimser kalması ve başarısızlık düşüncesi ile edilgen bir tutum sergilemesidir. Bu da, sosyal yaşamımızda bireyler ile olan irtibatlarımızı olumsuz doğrultuda etkiler (50).

3.4.3.2. Benlik Saygısı: Özsaygı

Benlik; bireyin, kendisini kabullenmesi, kendisine önem vermesi, itimat ve yeti duyması sonunda şekillenen benlik olgusunun teyit edilmesi durumudur (49).

Benlik saygısı, özellikle ergenlik döneminde önem taşımaktadır. Bilindiği gibi kişi, bu dönemde fiziksel, ruhsal, hissel ve sosyal yönlerden dönüşme süreci içerisine girmektedir (49).

Süreç sağlıklı geçerse bireyde sağlam bir karakter ve benlik oluşur. Kişinin edinmiş olduğu benlik, ona özgüdür, bir başka deyişle kişiseldir. Kişilik, bireyin diğer insanlardan ayırt edilmesini sağlayan, sıralanmış ve sürekli olan, bedensel, anlamsal ve ruhsal elementleri içerisine dâhil eden bir bireşimdir (49). Ergenlikte kazanılan kimlik psikolojisi, sadece özsaygı ile ilerler. Özsaygı; şahsın, kendisini motive etmesi adına istikamet sağlayan bir direnmedir. Özsaygının ilerlemesinde “sosyal karşılaştırmalar” ve “yansıtılmış değerlendirmeler” büyük role sahiptir. Kişi, kıymetini test etmek amacı ile yaşlıları ile bir karşılaştırma yapmaktadır. Bu kıyaslara, okula başladığımız ilk yıllarla ergenlik devamında karşılaşabiliriz (49). Erken yetişkinlik döneminde özsaygı, fiziksel başkalaşımı içerisinde barındırdığı için birçok etmen tarafından etkilenmektedir. Yani, ergenlik periyodu, özsaygıyı ve fiziksel değişimler sonucunda oluşan biçimsel görünüşü de türlü şıklarla etkisi altına almaktadır. Gecikmiş ergenlik periyodu ile bağlantılı yapılan incelemelerde adolesan aşamasının, özsaygıyı ve biçimsel görüntüyü net bir biçimde etkilediği neticesine ulaşılmıştır (49).

3.4.3.3. Öz Yeterlilik

Öz yeterlilik; bireyin, belli bir başarıyı göstermesi için gerekli etkinlikleri düzenleyip başarılı bir biçimde gerçekleştirme kapasitesi hakkında kendisine dair yargısıdır. Daha genel bir anlatım ile ifade etmek gerekirse, öz yeterlilik; bireyin, yapabildikleri hakkında sahip olduğu inançlardır. Öz yeterlilik, genellikle, özel bir alan için kullanılır ki bu alan, bireyin yapabildiği diğer alanlara dair inançlarından

biraz farklıdır. Öz yeterlilik; edimsel kalıplarımıza ve plânlarımıza ne seviyede eriştiğimiz ile alâkalı bir durumdur. Bizzat görünüşlerine erişen, bir başka deyişle, kendilerini yeterli hisseden şahıslar, bizzat kendi yaşamları idealinde aktif, bilgili, kâfi cevherlere sahip olduklarına güven duyan kişilerdir. Bizzat kendi yaşamımız üstünde denetimimiz olduğuna ilişkin algılayışımız ne seviyede ilerlemişse, kendi istemlerimize, denetim kudretimize, irademize o seviye inanç duyarız, şahsımızı maneviyatta sezgileriz. Emniyette sezinlemek, doğrusu öngörebilmekle alâkalıdır; eylemlerimizin, neticelere doğrudan etki edeceğine inanç beslediğimiz seviyede ileriki kademenin ne olacağını tahmin edebiliriz. Kısaca kavramak, kişiyi cesaretle hissettirir. Keza bir ertesi etaba adapte olmuş biçimde hazırlıklı olabiliriz. Peki, bazı kişiler, kendilerini çok daha yeterli düzeyde hissederlerken, bazı insanlar öz-yeterliliklerini niçin çok daha az hissediyorlar? Buna etki eden dört güdülenme sıralanabilir: *Başarı, inceleme, çekinmezlik, bedenî ve hissî uyarılma*. Bu etmenler doğrultusunda, öz-yeterlilik seviyelerine olan inançları az olan kişiler, kendilerini genellikle *enenmiş, yeteneksiz, kuvvetsiz, denetim yeteneği geri, yararsız şahıslar* şeklinde tanımlarlar (51).

3.4.4. Özgüven Kavramına İlişkin Görüşler

W. James, özgüven gerçeğini bir bağıntı biçiminde tabir etmiştir (52).

Son Amaca Erişmekteki Muvaffakiyet/Erişilmesi Arzulanan Amaç = Özgüven

Bu eşitlik; şahsın, plânladığı zafere erişme nispetinin, değerli veya bayağı özgüveni oluşturacağını saf bir anlatım ile ifade eder. Şahsın fiziksel yapısı, cinsi, dedesi, namı gibi şahsiyet türevlerine verdiği kıymet de özgüvene artı veya eksi doğrultuda etki etmektedir. James, bilinen *ben* konseptini oluştururken de şahsın, başka şahıslarca tasvip edilmesinin, bilhassa çocuklar için “başka büyük kişiler”

olan ebeveynlerin, çocuğu benimsemelerinin, özgüven formasyonundaki etkisini belirtmiştir. Şahsiyet, doğuşta var olmayan ve zaman içinde ilerleyen, oturan bir mahiyet gösterir. Bu doğrultuda karakter, bireyin başka kişiler ile münasebetleri neticesinde toplumsal deneyimlerle, eylemlerle oluşur. Bununla birlikte, kişinin, başkalarının ne şekilde değerlendirildiğine ilişkin algılamalarının yanında, diğer insanların düşüncelerini edinmesi ya da benimsemesi de özgüven düzeyine direkt etki eder. Diğerleri tarafından etiketlenmiş şahıslar, eksi yönlü değer biçmelerin farkında olurlar ve bu eksi yönlü yaklaşımları tabiatıyla benimsemeleri, özgüven azalmasına sebep olur (53).

S. Freud, *benlik* olgusunu id, ego, süper ego ve bu üç elemanın bütünleyici modüllerinin kapsamı şeklinde görmüştür. Freud, *şahıs* olgusunu güven sahipliği derinliğinden incelemek yerine, bireyin, kendisine karşı nefret duyması, kendisini itham etmesi gibilerden patolojik alt taraflarıyla incelemiştir (53).

Ona göre, bireyin, kendisini değerlendirmesi, hayatı süresince karşılaştığı olduğu başarıların ve yenilgilerin sıklık durumuna endekslidir. Bir çocuğun, aile içerisinde tasdik edildiği ve takdir edildiği eylemler neticesinde meydana çıkan ideal ego, özgüven seviyesinin yükselmesine, yetişmişin de bu eşdeğerleşen ideal ego sonucunda kendisiyle bağlantılı pozitif taraflı kanaatler geliştirmesini sağlar. Çocuklarını doğrulama fiilini sıklıkla gösteren anne-babalar, üst egonun, özgüven düzeyini yükseltmesine altyapı sağlamış olurlar (53).

Kişi; hayatî bir aksaklık ve itimatsızlık duygusu ile hayata başlamaktadır. Dünyaya yeni gelen bir çocuk, aile desteği almadan hayatını devam ettiremez. Çekinmezlik olgusu, diğer bireyler üstünde avantajlı bir konuma gelmek amacıyla kullanılan bir silah olarak değerlendirilmektedir (53).

Bunun sebebi, bireyin, çocukluk döneminde şımartılmasıdır. Yetişkinlik döneminde civardaki bireylerin, ebeveyni gibi cömert olmadıklarını anlamak, bireyde bir tıkanıklık hissi ve itimatsızlık oluşturmaktadır. Dolayısı ile olağan itimatsızlık, nesnel noksanlığın algılanması olmasına karşılık, nevrotik itimatsızlık, verimsizlik hislerini ortadan kaldırmak ya da en azından azaltmak uğruna bireyin kullandığı kişisel, öznel tutumdur (54). Bu açıdan, çocuğun kudretsiz aşamadan çıkıp misyonlarına ulaşma başarısı veya malûbiyeti, özgüven biçimlenmesini artı ya da olumsuz istikametlerde etkilemektedir. Bu noktada, ebeveynin, çocuğun bu gayretini sübvansetmeleri, yani, çocuğa destek olmaları çok ehemmiyetlidir. Bu desteklemenin olmaması ya da ebeveynin uç seviyedeki katı yaklaşımı, özgüveni olumsuz yönde etkileyebilir (55).

Horney, bireyler arasındaki bağların özgüven ile olan ilişkisini ve bireyin, kendisini korkutan psikolojilerden himayesinin önemini vurgulamıştır. Yokluk ve kimsesizlik hissiyatlarını ortaya çıkaran sebebiyetleri araştırmış, “asıl telâş” diye adlandırdığı bu duyguların, durgunluğa ve bireysel dinamikliğin düşmesine neden olduğuna inanmıştır (56).

Horney’e göre, telâşı ortaya çıkaran sebepler, bireyin baskıda olması, alâka ve itibar görmemesi, takdir edilmemesi gibilerden eylemlerdir. Bu muameleler, anne-baba ile evlât arasındaki başına buyruk bir birlikteliğin sembolüdür (56).

Çocuk, çevresini kendisine mesafeli hissederse, kendisini mağdur olarak algılar, ruh çöküntüsüne girer. İncelemeciye göre bu duygu, dayanma duygusunun eksik olmasının neticesidir. Düzen duygusu, özgüvenle ilgilidir. Kriz ile mücadele etme yönteminin, kişinin yeterliliğinin, profilinin ideale yakın düzeye getirilmesi olduğunu öne sürmüştür (56).

Horney'in felsefesinde, hem çevresince yüceltilmek, hem şahsını meziyetli görmek, bireyin esas gereksinimidir (57). Fromm'a göre, her şeyi sevmenin ilk koşulu, bireyin, şahsını sevmesidir. Kendisini beğenmek ve özgüven konseptleri aynı manalı olup, sevebilme, inanma, yetenek ve kendisini anlatabilme nitelikleri, özgüvenin yankılarıdır (56).

Bu özgünlükler; onaylanma, alâka, anlatım hürriyeti gibilerinden sosyal kavramların bir neticesidir ve ilk oluşumları aile içindeki ilişkilerden kaynaklanır. Bireyin, kendisini beğenmemesi, güvenden mahrum olması, diğer insanlara karşı kuruntulu ve hasımca bir eyleme neden olur (58). Bireyin, dünyayı muhakemesi, çocukluk aşamasında ben ve ben olmayanın birbirinden ayırt edildiği zamandan başlayarak oluşur, ilerler. Bu biçimlenmeye paralel olarak, her bireyde var olan artı alâka gereksinimi de gelişir. Bu lüzum; samimiyet, itibar, sevilme, çevredeki mühim bireylerce onaylanma gibilerinden hissiyatları kapsar. Aile içerisindeki ve aile dışındaki bireyler arası bağlarında bu ihtiyaçlarının doyuma ulaştığına inanan bireyin güven seviyesi, bu gereksinimleri karşılanmamış olan bireylerin özgüven düzeylerine göre çok daha yüksek seviyededir (57).

3.4.5. Özgüvenin Oluşumu

Kişinin toplumsal ve fizikî çevresi dâhilinde düzenli bir şekilde gösterdiği karakter vasıflarının biçimlenmesini tanımlayan karakter gelişimi üstünde çalışan psikologların bu konudaki düşünceleri arasında ayrılıklar olmakla beraber, kişilik gerçeğinin, kişinin doğumdan gelen kalıtsal nitelikleri ile çevresel etkenlerin birleşimine bağlı bir biçimde biçimlendiği anlaşılmaktadır. Karakter gelişmesinde etkin olan doğum aşamasından gelen vasıfları, genler ile ebeveynlerden çocuklara geçen nitelikler, bölgesel etmenleri ise doğuştan ölüme kadar kişinin ebeveyni,

yaşıtları ve başka bireyler ile olan mensubiyetleriyle, hayat süresince tecrübeleri oluşturmaktadır (59). Hayatın bütün platformlarında, bireyin algıladığı ve hissiyat duyduğu her şeyde özgüven olgusunun doğrudan etkisi bulunmaktadır. Özgüven olgusu; şahsın arkadaş tercihini, diğer bireyler ile ne şekilde geçineceğini, aksiyon yaşamındaki başarı seviyesini, direncini, bütünlüğünü, önder mi yoksa önderi takip eden birey mi olacağını, ebeveyn olarak zaferi gibi pek çok hususu doğrudan bir biçimde etkiler (60). Özgüven, doğuşla başlayan ve yaşam zarfında gelişim ile süren bir gerçektir. Çocuklar, buluşluk ile birlikte özgüvenlerini biçimlendirmeye başlarlar. İlk senelerde ebeveynin çocuğa verdiği tebliğler paralelinde ilerleyen özgüven, çocuğun okula başlaması ile ebeveynin yanında öğretmen ve arkadaşları gibi başka referanslardan beslenir (61).

Bu açıdan, özgüvenin sağlam noktalarının atıldığı çocukluk periyodu ile özgüvenin gelişim gösterdiği zamanları değerlendirmek, mevzunun idrakine katkı sağlayacaktır (56).

3.4.6. Çocuklukta Özgüven

Çocuğun psikososyal gelişim basamaklarında doğum ile başlayan ve bir yaşına dek süren periyot, “asıl emniyet hissinin oluştuğu periyot” olarak gösterilir. Bu dönemde verilen sevginin ve yatkınlığın programlı, tatminkâr, sürekli olması, özgüvenin oluşmasında ve oturmasında önemli bir rol oynar. Bu noktada özellikle bebeğin, ebeveynine veya kendisine bakan bireye güven duyması epey mühimdir. Çocuğun, bebeklikte annesi ya da annesinin yerini alan birey ile kurduğu itimatlı aidiyet hissi, çocuğun, pozitif karakter zihniyeti geliştirmesine, çevreyi inceleyip değer biçmesine ve kendisini tatminkâr görmesine yarar sağlar (55). Başlangıçta çocuk, mevcudiyetinin farkında değildir (56).

Dolayısıyla çocuk, *ben* ile *ben olmayan* durumlar arasında ayırım yapamaz. Onun bakış açısında dünya, dıştan mı dâhilden mi geldiğini anlamadığı bir etkiler kaosu gibidir (62).

Doğumu izleyen aylardan başlayarak bebeğin, dış âlemden ve çevresindeki maddelerle, şahıslardan değişik bir obje olduğunu hissetmesi, denetleyemediği bu dünyada kendisini emniyet içerisinde hissetme gereksinimini ortaya çıkarır (59). Bu bakış açısından, bireyin, çevresine karşı geliştirdiği emniyet veya güvensizlik duygularının esası, hayatın ilk senesinde atılmaktadır. Doğuştan başlayarak çocuk, şahıslar arası yakınlıkları ve de dünyayı resimlemeye başlar (56). Kendisine olan yaklaşımlar ve kazandığı tecrübeler pozitif ise, çizeceği fotoğraf kalpten, iyilikle ve beğenildiği, önem verildiği bir çevre olacaktır (56).

Bunun tam zıttı durumda ise, bir başka deyişle, düş kırıklığına uğramış ve acı çekmiş ise, çizeceği fotoğraf riskler, zararlar, korkutmalar ve yıkıntılar ile dolu olacaktır (56). Bu iki format; *özgüven* ve *itimatsızlık* olarak isimlendirilebilir (56).

Bu sebeple, anne-babanın, çocuğu ile oluşturduğu sevgi ve itimat esasına dayanan yakınlık ve onu eğitme anlatımı ile çocuğun ilerleteceği karakter arasında direkt bir münasebet söz konusudur. Bebeklik ve çocukluk periyotlarında sevgi ve korkusuzluk içerisinde eğitilen, bağımsızlıklarına itibar edilen çocuğun, büyüklük döneminde daha artı eylemler gerçekleştireceği ve özgüveni ehemmiyetli bir kişi olacağı belirtilebilir (63). Ailede yer alan kişilerin, özellikle de ebeveynin çocuk ile olan münasebet şekilleri, çocuğun karakterinin artı ya da eksi yönde değişimini muazzam bir şekilde etkilemektedir. Çocuk büyüdükçe ebeveynden almış olduğu düşkünlük ve beğeni nispetinde çevresindeki bireylere, objelere, olgulara alâka ve tutku göstermeye başlar (63).

Günbegün bu tutku; niteliksel ve sayısal bakımlardan ilerledikçe, çocuğun karakterini yetiştirir ve yüceltir. Karakter gelişmesinde önemli rol oynayan “sevgi” yeterli derecede doyurulmaz ise ya da uç şekilde doyurulursa güvensizlik yaratır (63).

Sevgiye sağlanan doyum; kişinin, kendisine ve diğer insanlara güven duymasını kolaylaştırır. Diğer insanlar tarafından beğenilen, alâka gören kişilerde güven duygusu gelişim gösterirken, kâfi düzeyde beğeni görmeyen çocuklarda ise itimatsızlık hissi ortaya çıkar (64).

İtimatsızlık, kıymetsizlik ve suçluluk psikolojileri ile biçimlenen karakter, çocuğun, kendisine ve çevresine karşı itimatsızlık hissi salgılamasına ve eşgüdüm yapma becerisinin güçsüzleşmesine sebep olmaktadır (65).

Bu hususla ilgili olarak, çocuğun, onur ve tutku içerisindeki bir atmosferde büyüdüğünde, gelecekte hem kendisine hem de başka bireylere itibar etmesini öğreneceğini, bunun tersine geçimsiz veya aşırı hoşgörülü ebeveynlerin, çocuğun şahsiyetini onaylatmak için yaptıkları tüm eforu boşa çıkarmasının, güvensizlik oluşturacağını belirtmiştir (54). Bebeklik devrinin tehlikesi, asıl özgüven hissini gelişmemesidir. Çevresel koşulların kusursuz olduğu, bebeğin düzenli ve ahenkli bir biçimde eğilim ve tutku gördüğü, muhafaza edildiği hallerde bile, bebek bazı dönemlerde kendisini direkt inciten olaylarla karşılaşabilmektedir. Meselâ, dişleri çıkarken, annesinin göğsünü ısırması, annesinin, memeyi geri çekmesine ya da bebeği memeden kesmesine neden olabilmektedir. Bunu annenin ne şekilde denge durumuna getireceği, çocuğa gösterilen alakanın ve tutkunun süreklilik ve istikrar içerisinde olması, özgüven psikolojisinin ortadan kalkmaması uğruna son derece önemlidir (54).

3.4.7. Gençlikte ve Yetişkinlikte Özgüven

Bulûğ çağının ilk yıllarındaki karakter kavramı, sosyal ilişkiler bağlamında incelenir. Bu devirde fizikî ve eylemsel karakter tanımlamalarında, diğer bireylere etki eden ve sosyal ilişkiler için mühim olan bedensel profil ve bireysel özellikler öne çıkar. Bulûğ çağının son dönemlerinde karakter konsepti, programlı emniyet örüntüleri ve programlar dâhilinde oluşturulmuştur (66).

Gencin, çocukluk döneminden başlayarak dönüşmekte olan bir anatomisi ve kendisine mahsus bir şahsiyet konsepti mevcuttur. Genç, çevresini muhakeme ederken, ruhani ve etik prensipler düzeneğini inceler ve sürekli bir şekilde “neler yapmalıyım?”, “neleri yapmamalıyım?” sorularını sorar. Bu soruların cevapları doğrultusunda hareket ettiği takdirde keyfi yerinde olur. Karakter yapılanmasına uygun olmayan davranışlara zorlandığı durumlarda ise üzgün olur. Gençliğin ilk periyodu, genelde *olumsuzluk dönemi* olarak isimlendirilir. Bu devirdeki kişilerde bozguncu olma, güce muhalefet, içekapanık davranışlar, gelişme, gelişim, dirençleşme beklentileri görülebilmektedir. Gençliğin ikinci döneminde ise özgür olma, özgür davranma isteği, tanınma, itibar görme, başarılı olma dilekleri ileri plandadır (67).

Türlü psikoterapistler, karakter konseptini, kişinin yaşama koordineli bir biçimde dâhil olmasında en önemli güdülenme olarak görmektedirler. Yetişmişin karakter konsepti baskın ve kusursuz yapılanmış ise, bu dâhilî metanet sayesinde yaşamda karşısına çıkan problemlerin başarılı bir biçimde üstesinden gelebileceği anlatılmaktadır. Bu başarılar, kendi duyguları ve çevresindeki kişilerin arzuları ile uyumlaştığında, yetişmişteki özgüven hissi fazlalaşmaktadır. Bunun tam aksinde; aciz ve verimsiz kişi konseptine sahip olan kişinin duyguları erginleşmediğinden,

yaşamındaki reaksiyonları da natürel yaşına yakışır gerçekleşmemekte ve adeta daha küçük birisinin davranışlarına benzer şekilde hareket etmektedir (56). Bir şahsın, kendisini aşağılık psikolojisi içerisinde görmesi ya da kendisini verimsiz, itimatsız, hünersiz hissetmesi, geçirmiş olduğu bozgunların neticesidir. Bu periyot içinde yetişmişler, beklentilerden ve baskılardan ortaya çıkan anlaşmazlıklardan mazeret genelde bocalarlar, kendilerine değer biçme noktasında zorluk çektikleri gibi, görevlerini doğru biçimde göremezler ve doğru hükümlere varma noktasında bıkkınlık yaşayabilirler (68). Doğuştan yetişkinlik periyoduna dek ve yetişkinlik dönemi süresince kişi, kendisine güven duyup duymamasına bağlı olarak üç farklı eylem biçimini benimser (42): *Bazı kişiler, yalnız kendilerini düşünürler ve kendi çıkarları uğruna, diğerlerini saldırgan bir biçimde geri plana itebilirler. Bazıları, diğerlerinin erkinliklerine, kendi özgürlüklerinden daha çok ehemmiyet verirler, diğerlerinin, kendi özgürlüklerine müdahale etmelerine olanak tanırırlar. Kişinin, kendisine olan güvenini yansıtan davranış biçimi, bireylerin ilk önce kendilerini düşünmek ile birlikte başkalarının bağımsızlıklarını ve psikolojilerini de hesap etmeleridir.*

Bir bireyin, hem artı hem eksi tarafları ile yüzleşebilmesi; özgüven sahibi olduğu, karakter itibarının yerinde olduğu manasına gelmektedir. Bireyin yeterli olduğu plâtıformlar gibi, verimsiz olduğu plâtıformlar da vardır (56).

Bu doğrultuda özgüven; insanın, kendisini her plâtıformda yeterli düzeyde görmesi değil, verimsiz olduğu plâtıformları görüp bu durumlar ile yüzleşmeye hazırlıklı olmasıdır (69).

Özgüvene sahip olan kişiler, kendi mutlu yaşam biçimleri içerisinde daha üretken, türetici ve getirimlidirler (69).

Sahip oldukları karakterleri daha iyi tanıdıklarından, nelere gayretlerinin yetip yetmeyeceğini, neleri yapıp yapamayacaklarının bilinciyle amaçlarını tespit ederler ve mücadelelerini o yönde devam ettirirler. Yaşamlarına, diğer insanların dileklerine göre değil, kendi dilekleri ve rolleri doğrultusunda istikamet vermeyi devam ettirirler (69).

Sorunlardan kesinlikle çekinmezler, bu sorunlar ile yüzleşerek, sorunların, daha büyük görünmesine müsaade etmezler. Diğer taraftan, kendilerine güvenme noktasında noksanlık yaşayan bireyler ise, yaşamlarını yönetme, özgür bir şekilde hüküm verebilme ve seçenekler arasından en uygununu tespit edebilme haklarını kullanırlarken, kendilerinin değil, diğer bireylerin fikirlerine ehemmiyet verirler. Özgüven yoksunu bireyler, görev alma noktasında korkak davranırlar. Kendilerine has fikirleri olmadığından, kendi önceliklerinin dışında bir biçimde yaşamlarına yön verirler. Bu nedenle, devamlı bir şekilde etraflarında yer alanların diğerlerinin yönlendirmesinde bulunurlar (70).

3.4.8. Yüksek ve Düşük Özgüvenin Özellikleri

Özgüven; kişinin, kendisine yönelik olarak pozitif hissiyatlar geliştirmesi, kendisini beğenmesi, yeterlilik anlamında artı bir seviyede olduğunu düşünmesi, kendisi ile barışçıl olması ve kendisini tanıyarak kendisini olduğu gibi onaylaması türünden karakteristiklerle alâkalıdır, değerli, *bayağı* özgüven biçimlerinde pozitif ya da olumsuz olabilir. Değerli özgüven veya *bayağı* özgüven, şahsın yaşamını büyük bir biçimde etkileyebilir, yaşamının dönüm noktalarını belirleyebilir (71). Özgüvenleri yüksek olanlar, genellikle, kendilerine itimat duyan ve zafer arzusu olan bireylerdir (72). İyimserdirler, rahatsızlıklardan yılmazlar, modern hedeflere, tecrübelere sıcak ve araştırmacı, şahıslar arasındaki birlikteliklerde rahat, görev

yüklenen ve ilerlemeci bir şahıs niteliğine haizdirler. Kendilerini itibar görmeye, onaylanmaya değer ve faydalı kişiler olarak kavrama trendindedirler (73). Cooley; *karakter ve özgüven* konseptlerini gelişme düşüncesi içerisinde incelemiş ancak bu konuların detaylarına değinmemiştir, daha doğru bir deyişle inmemiştir. Ancak ebeveynin, çocuğun çevresindeki en değerli bireyler olması dolayısıyla, bunların bağlantılı, itibarlı, onaylanıcı ve onaylayıcı muamelelerinin, çocuğun meziyetli bir biçimde özgüven ile genişlemesindeki etkisi çoktur (74). Lindenfield, standart seviyede özgüvene sahip olan kişinin, bir eylemi yaparken, yapabileceğinin en kusursuzunu yapmak uğruna çaba göstereceğini, aksiyonu sonuçlandırmadan asla bırakmayacağını belirtmiştir. Bu kimseler, bir aksiyonu yapmadıklarında bahane bulmak yerine yine deneme girişiminde bulunmaktadırlar. Yanlılıklara ağlamak yerine, neticelerden ders alırlar (74).

Bununla birlikte bu kişiler, pek çok mesele ile baş edebilirler (75).

Özgüven seviyesi yüksek olan birey, kendisini güçsüz hissettiği anlarda bu durumu kabul eder ve çoğu zaman dünyadaki adaletsizlikleri ortadan kaldırmak ya da en azından azaltmak uğruna mücadele eder. Ancak, özgüven seviyesi düşük olan şahıs, red yemenin, tehlikeye girmek anlamına geleceğini düşündüğü için, dayanıksızlığını onaylamaz (55). Özgüven seviyeleri düşük düzeyde olan bireyler, kendilerini kabiliyetsiz ve kıymetsiz olarak görürler, reddedilme kaygısı ile sevgi alışverişine girmezler. Gündelik hayattaki sıkıntıları çözemeyeceklerine inanırlar, çaresizliğin gerginliğini ve kaygısını yaşarlar. Olaylardan hemen etkilenirler ve diğer bireylere endeksli bir şekilde yaşarlar (74).

Özgüvenli kişi, kendisinden ve diğer bireylerin düşündüklerinden kaçmak yerine, kendisini kişiliği ile dayanıklılık içinde hisseder (74).

Özgüvenli şahıs, kişisel karakterlerini sürekli olarak geliştirmektedir (76). Özgüven hissiyatı ileri kişi, diğer insanların, kendisi ile ilişkili ne düşündüklerine ehemmiyet vermez. Bunun yerine, edindiği karakter hissiyatından ötürü kendisini endişesiz hisseder, kendisini yenilemeye odaklanır (76).

Özgüveni olmayan bir şahıs, başka bireylerin özgüvenlerinden de çekinir. İtimatsız olan şahıs, bu durumdan çıkmak için, çevresine daha az güvenli kişileri alır. İtimatsız olan şahıs, kendilerine güvenen bireyler ile karşılaşmaktan çekinir. Çünkü kendi şüphesinin daha da çok farkına varır (76). Özgüven seviyeleri yüksek kişiler, angaje karakter geliştirmektense, özgürlükleri ile onore olurlar. Ne talep ettiklerinin farkındadırlar ve istemlerine kavuşmak uğruna gayret harcarlar. Marifetlerinin ve yeterlilik düzeylerinin farkındadırlar ve bu doğrultuda mesuliyet altına girerler (77). Özgüvenleri düşük şahıslar, kendilerini küçük görebilirler ve kendilerinden hoşnut olmayabilirler. Kendi karakterlerini benimsemezler, kendi şahsiyetlerine saygınlıkları söz konusu değildir ya da çok düşük düzeydedir, cesaretsizdirler, kendilerini külfetsiz bir biçimde anlatamazlar, edilgendirler, reddedilme düşüncesini ve korkusunu akıllarından atamazlar, çöküş hissi yaşarlar, ön hükümlü ve içe kapalıdırlar. Kişinin, kendisine olan güven seviyesinin düşük olması, kişinin toplumsal ve psikolojik yaşayışına olumsuz doğrultuda etki edebilmektedir (78).

3.4.9. Özgüven Sonuçları

İnsan yaşamında emniyet duygusunun ehemmiyeti çok büyüktür. Bu hissin noksanlığı, bireyin hoşnut, muvaffak ve memnun bir hayat geçirmesini engeller. Bireyin, kendisi ile olan münasebeti egemen ve sağlam ise, dış çevre karşısındaki mevcudiyeti, tesiri, kudreti o derece güçlü olur ve birey, yeterlilik hissi içerisinde

kendisine güven duyar. Ancak, kendisi ile olan bağı çürük ve yanlış ise, dış çevre karşısında çelimsiz, tesirsiz, biçare kalarak verimsizlik hissi içerisinde kendisine itimat duygusunu kaybeder (74). Özgüvene sahip olan şahıslar, başarısızlıklarını değişebilen bir mazerete bağlarlar, sonraki deneyimlerinde başarılı olacaklarına inanırlar (72). Yaşamın zahmetleri karşısında, büyük bir ruh çöküntüsüne girmezler, sorunlarını olduğu gibi benimseyerek umutlarını kaybetmezler, yaşamın gidişatına göre, kendilerine yeni amaçlar koyarlar, amaçlarına erişmek için gayret harcarlar. İtimat duygusundan mahrum olan bireyler, muvaffakiyetsiz olmalarının sebebinin, kendileri olduğunu düşünürler ve değiştiremeyeceklerini düşündükleri stabil bir niteliğe bağlarlar. Yaşamın olumsuzlukları karşısında ümitlerini kolay bir şekilde kaybedip, muazzam bir depresyon içerisine girerler ve nasiplerine boyun eğerek, kaçınılmazlıktan yakınırırlar (74). Özgüven seviyeleri düşük olan şahıslar, diğer bireyleri kendilerinden uzakta tutup, böylelikle kendilerini muhafaza etmeye çabalarlar. Bir beğeniye veya pozitif bir durumu kabul etme noktasında güçlük yaşarlar. Bu şahıslar, kendilerinin kıymetsiz olduğuna inanırlar. Beğenilmek ve onaylanmak isterler ama eksi bir refleks ile karşılaşmaktan çekinirler. Başkalaşım ve risk almak, özgüven seviyeleri güçsüz ve orta düzeyde olan bireylere tehlikeli gelir (74).

Bu kişiler, herhangi bir riske girmeden önce güvenilirlik kriterine bakarlar. Bu bireyler, hür bir şekilde kazanç getirici faaliyette bulunma noktasında güçlük yaşarlar. Bu bireylerin tecrübelerinde negatifik egemendir (55).

3.4.10. Sporda Özgüven

Sporda özgüven; sporda başarılı olmak uğruna sporcunun, kördüğümünün üstesinden gelmesi, olumsuz performans sonrasında süratli biçimde toparlanması,

olumsuz performans sonrasında yanlışlarına ve bozukluklarına odaklanması, galip gelemediğinde galip gelebilmeye odaklanmasına olan inancın seviyesidir (79).

Thomas, Lane ve Kingston, güçlü spor güvenini, “yarışmacı sporlarda olan ruhsal ve çevresel güçlüklerle karşı direnç ve direnimsunma ve bu pozitif inancı devam ettirme” olarak tanımlamışlardır (80). Vealey, spordaki özgüven modelinin dokuz grupta görülebildiğini belirtmiştir (81): *Yeteneğin vizyonu, fiziksel/belleksel hazırlanma, fizikî sunum, toplumsal dayanak, çalıştırıcı önderliği, araçlı tecrübe, çevresel sakinlik, durumsal uygunluk*. Bu kavramlardan yararlanarak veya daha kullanışlı olarak düzenlenmiş haliyle, sporcular, spor esnasında kendilerini daha özgüvenli hissederler. Geniş anlamda özgüven, yalnız kötümserlik yokluğu veya zaferin kesinliği değildir. Merak benzeri, özgüven, sporcuların özel misyonlarına temelden bir şekilde endeksli olabilir (81).

Özgüven; sportif başarı için asıl gereçtir. Gerçekleştirilen incelemelerde, özgüvenin, sporcunun başarı düzeyini en fazla etkileyen ilmî belirleyici olduğu tespit edilmiştir (82, 83). Bull, başarılı İngiliz kriketçiler üzerinde yapmış olduğu incelemesinde, bir bozukluk durumunda kendini ivedilik ile toparlayan-yenileyen özgüven ve kuvvetli özgüvenin, belleksel sağlamlığın karakteristik özgünlükleri olduğunu söylemiştir (84, 85).

Başarılı kaliteli sporcular tarafından sahip olunan itimat hissi, kilit maharet niteliğindedir ve enternasyonal düzeydeki sporcuların özgüvenleri için lâzım olan en muazzam karakter belleksel beceriklilikleridir, yani, belleksel olarak dayanımlı olmalarıdır. Bu enformasyonla zihinsel egzersiz, seçkin sporcuların gelişmeleri ve özgüvenlerinin devamlılığı için en çok ihtiyaç duydukları vasıftır (86). Bu nitelik, sportif başarımdaki belleksel beceri gibi önemlidir (86).

Özgüven kavramının karakteristik bir diğer tanımında *kırılganlık, narinlik, değişkenlik* unsurları karşımıza çıkar (81). Ünlü kadın futbolculardan Mia Hamm, özgüvenle ilgili olarak şunları söylemiştir (81): *Özgüveni, insanların anladıklarını düşünmüyorum, bu, günden güne değişen bir mevzu ve buna ilâve olarak; bu bir odaya girip ışıkları açıp, kapatana kadar, evet ben özgüvenliyim demek gibi basit bir şey değildir.* Pek çok sporcuda özgüven; duyarlı, psikolojik bir mahiyettir. Örneğin, özgüvendeki başkalaşım, spor müsabakalarında gösterilen en iyi ve en kötü başarımdaki değişiklikler nedeniyledir ve kaliteli sporcuların sahip oldukları en büyük özellik, zihinsel dirençleri, bir başka deyişle, güçlükler karşısında güçlü ve kendini ivedilikle toparlayan-yenileyen bir zihinsel ve fiziksel anatomiye sahip olmalarıdır (55).

Esasen sporda özgüven çok önemli olduğu gibi, çok da oynaktır ve spor ruhunda alâka uyandıran bir mevzu durumuna gelmektedir. Özgüven kavramı ile alâkalı pek çok spor incelemesinde genellikle “güvenme, dâhilî düzen-referanslar, maharet ve zafere erişme” üzerine odaklanılmıştır (86).

Özgüven; inançlarda ve isteklerde standartlaşmıştır. Pek çok tanımlaması olmasına karşılık, çoğu şahıs, sporcuların başarılı olmalarında özgüveni esas vasıf olarak belirtmektedir (86).

Ancak, sporcuların güvenişleri pek çok gruba ayrılabilir. Sporcular, kendilerinin sahip oldukları özgüvenin ve üyesi oldukları takımın özgüveninin beraber olmasının, özgüven için yararlı bir hakikat olduğunu belirtmektedirler. Grupta yer alan özgüven üst düzeydeyken, kadro özgüveni alçak düzeyde olabilir. Bu nedenle, itimat noktasında mühim olan temel noktalar; “kendine güven, kadro içindeki misyonu olan sporcunun cesaret seviyesi, takım oyunlarında sporcuların

ortalama çekinmezlik seviyeleri, çalıştırıcının çekinmezlik düzeyi ve düzenleme yapabilme kapasitesindeki emniyet” olarak belirtilebilir. Bu temel noktalar, pek çok spor branşında birleşme noktasıdır (81).

3.4.10.1. Cinsiyete ve Yeteneğe Dayalı Özgüven Farklılıkları

Erkekler ve kadınlar arasındaki özgüven başkalaşimleri, cinsiyete uygun başarımlarla ilgilidir. Kadınlardaki özgüven duygusunun, kas gücü gerektiren sert etkinliklerde alçak düzeyde olduğu görülmüştür (86).

Konuyla ilgili olarak yapılan bir inceleme, daha fazla kassal bir faaliyette erkek ile kadın arasında özgüven ayrılıklarının epey muazzam derecede olduğunu göstermektedir (81).

Cinsiyet farkları, sporcularca özgüvene ilişkin ayrılık kaynaklarından biri olarak görülürken, literatürde bulunan önemli neticede cinsiyet ne olursa olsun gelişmiş basamak, kaliteli bir sporcunun kendine güveninin, spora yeni başlayan sporcuya, kaliteli olmayan bir sporcuya nazaran daha ehemmiyetli bir seviyede olduğudur (81).

3.4.10.2. Rol ve Takım Özgüveni

Rol özgüveni, takım içindeki oyuncuların sahip oldukları beceriklilikleri kabilinde üstlenmiş oldukları misyonlardır (86).

Basketbol oyuncuları üzerine yapılan bir incelemede, basketbola yeni başlayanların özgüven seviyelerinin, basketbola hiç başlamayanlara göre epeyce yüksek seviyede çıktığı belirlenmiştir (86).

Ancak, her iki küme arasında “kendi kendine yeterlilik” anlamında bir fark tespit edilmemiştir (86).

Bir sonraki kademedede antrenörler ve sporcular tarafından “kendi kendine yeterlilik” seviyesini tespit edebilmek amacı ile yapılan kontrol sırasında ve neticesinde rol etkinliğinin, büyük ölçüde sporcuların başarımı ile alakalı olduğu vurgulanmıştır (81).

Takım özgüveni, başarılı performans hedefine ulaşmak amacı ile sinerji hareketliliğinin meydana getirilmesidir. Spor kulüplerinde, odaklanılan asıl hedefi başarı ile neticelendirme duygusu ve samimiyete dayanan dostluk münasebetleri, takım özgüveninde etkin rol oynamaktadır. Gerçekleştirilen bir incelemede, kürek branşında bireysel özgüvenin, ekip özgüvenine en belirleyici güdülenme olduğu saptanmıştır (81).

3.4.10.3. Ölçüm

Araştırmacılar, sporcularda özgüven düzeyini belirlemek amacı ile genelde psikolojik dökümleri uygularlar. Bu mazeretle, bu platformda uygulanmaya hazır pek çok envanter vardır. Ancak çalıştırmacılar ve spor psikanalistleri için özgüven düzeyini değerlemenin en kusursuz yöntemi, kişiler arası tartışma ile sporcuların eylemlerinin ve uygulamalarının gözlenmesidir. Buna ilâve olarak, danışmanların, sporcuların güven düzeylerine tesir eden etkenleri idrak etmeleri amacı ile birkaç soru yararlı olabilir (86).

* *Hissettiklerin ve yaptığın işler, güvenli olmanda etkileyici olur mu? Düşüncelerin nelerdir?*

* *Uygulama sırasında veya müsabaka esnasında özgüvenli olmanı ne sağlar?*

* *Hem antrenmanda hem de maç esnasında hissettiklerin ve yaptığın işler özgüven düzeyini düşürür mü?*

4. GEREÇ VE YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, sporcuların görüşlerine dayalı olarak tarama modelinde olup, tanımsal bir nitelik arz etmektedir.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için futbolcu ve kontrol grubu olmak üzere iki çalışma grubu oluşturmuştur. Futbolcu grubunun evreni Hatay ilinde U14-U16-U17 amatör liglerinde yer alan 60 futbol takımında aktif olarak oynayan 14-17 yaş aralığındaki 660 futbolcu oluşturmuştur.

Futbolcu grubunun örneklemini bu futbolcular arasından gönüllü ve rastgele olarak seçilen 150 futbolcu oluşturmuştur. Kontrol grubu ise futbolcu olmayan ve aktif olarak spor yapmayan, aynı yaş aralığında olan 153 gönüllü erkek bireyden oluşturulmuştur. Grubun kişi sayısı, “power analizi” ile belirlenmiştir.

4.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, ölçeğin güvenilirliği, bir başka ifadeyle, Cronbach’s Alpha=0,960 olarak yüksek bulunmuştur. Güvenilirlik analizi için kullanılan temel analiz Cronbach Alpha (α) değerinin bulunmasıdır.

Her bir madde için tek bir α değeri olabileceği gibi, tüm soruların ortalama bir α değeri de olabilir. Tüm sorular için elde edilen α değeri o anketin toplam güvenilirliğini gösterir ve 0,7’den büyük olması beklenir, bu değerden düşük α değerleri anketin zayıf güvenilirliği olduğunu gösterir, $\alpha > 0,8$ olması ise anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Eğer anketin güvenilirliğini arttırılması isteniyorsa daha önce belirtildiği gibi tek tek sorulara dair elde edilen α değeri gözden geçirilir. Bu sorulardan hangi α değeri, toplamda elde edilen α değerini düşürüyorsa o soru çıkartılarak anketin güvenilirliği yükseltilir (87). Veriler, anket yöntemi ile Hatay'da amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolculara yöneltilen sorular neticesinde toplanmıştır.

Verileri toplamak için, araştırmacılar tarafından bireysel enformasyonların dağılımlarının belirlenmesi için hazırlanan 5 soruluk kişisel bilgi formunun yanı sıra, Akın (2007) tarafından geliştirilen 33 maddelik özgüven ölçeği kullanılmıştır (88). Ölçek; içsel öz güven ve dışsal öz güven olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek; iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki alt boyutlan oluşmaktadır. Elde edilen iki etken altındaki maddeler incelendiğinde, birinci etkende bulunan maddelerin daha çok bireylerin kendilerine yönelik özgüvenleri ile ilişkili olduğu belirlenmiş ve bu faktör “iç özgüven” adı altında ele alınmıştır. Bu faktör altında toplanan maddeler, bireyin kendini sevmesi, tanınması, açık hedefler belirlemesi, pozitif düşünme becerisine sahip olması, güçlü-zayıf yönlerini bilmesi gibi özelliklerini değerlendirmektedir. 2. faktöre yüklenen maddeler, daha çok bireylerin dış çevre ve sosyal yaşamlarına yönelik özgüvenleri ile ilişkili olduğu için bu faktör “dış özgüven” olarak adlandırılmıştır. Ölçek sınıflaması, 5’li Likert tipi bir sınıflamadır. Kişisel bilgi formu kapsamında; katılımcı gönüllü olur formu ve aile izin formu sistemlerinden yararlanılmıştır.

4.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, “SPSS (Statistical Package for Social Sciences)” for Windows 22,0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler olarak *sayı*, *yüzde*, *ortalama*, *standart*

sapma kullanılmıştır. Simülasyonları tanımlayıcı olan bu istatistiksel yöntemlerin temel amacı, “istenmeyen durumu düzene sokmak” olarak ifade edilebilir. Bu tür istatistiklerin genel kullanım plâformları; verilerin sınıflandırılarak özet tabloların oluşturulması ve eğilim ve dağılım ölçülerinin elde edilmesidir (89).

Gruplu değişkenler arasındaki ilişkiler ki-kare analizi ile test edilmiştir. Ki-kare testi, gözlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasındaki farkın istatistik olarak anlamlı olup olmadığı temeline dayanır. Ki-kare testinde, niteliksel veya sıralı olarak belirtilen veriler kullanılır. Bununla birlikte, ölçümle belirtilen sürekli değişkenler de belli bir dereceden az veya çok olarak nitelendirilerek ki-kare testi uygulanabilir. Veriler; oranlamalar ya da yüzdelikler olarak ifade edilmişse testin uygulanması mümkün değildir. Ki-kare Testi, bağımsızlık derecesi ile karakterize edilir. Dağılımın ortalaması sd 'ye ve varyansı ise sd 'nin iki katına eşittir. Ki-kare değerleri, sıfır ile artı sonsuz arasında değerler almaktadır. Simülasyon; küçük sd 'lerinde basık olmasına karşılık sd arttıkça normal dağılıma yaklaşır. Ki-kare dağılımı, sürekli bir dağılımdır. Ki-kare dağılımı, genellikle iki bağımsız niteliksel kriteri test etmek için kullanılır (90).

İki bağımsız kütle arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında *T-Testi*, ikiden çok serbest kütle arasında niceliksel verilerin karşılaştırılmasında *Tek Yönlü (One way) Anova Testi* kullanılmıştır. T-testi, hipotez testleri arasında en yaygın olarak kullanılan testtir (90).

İki grup verinin ortalamaları arasında belirgin bir farklılık olup olmadığını istatistiksel olarak belirlemeye çalışan bir yaklaşım olarak tanımlanabilir. T-testinin bir diğer adı student testidir. Küçük örnekler sınaama tekniği olarak da bilinir (90).

Böyle bilinmesinin nedeni, $n < 30$ olduğunda veya ana kütle ortalamasının normal olduğuna dair şüphe duyulduğu durumlarda uygulanabilen bir sayıbilim tekniğidir. Bu teknikle bağın olup olmadığı söylenebilir bununla beraber ilişkinin derecesinden söz edilmez (91).

Anova Testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak “Scheffe Testi” kullanılmıştır. İstatistikte kullanılan varyans analizi kavramı birçok istatistiksel yöntemi içinde barındıran bir yöntemler topluluğunun genel adıdır. Varyans analizinin en basit formu tek yönlü varyans analizi bir başka ifade ile One-Way Anova’dır (92).

ANOVA, bir sayısal değişken en az 3 grupta karşılaştırılmak istendiğinde kullanılır. Bu tahlil, öncelikli olarak gruplardan en az birinin diğerlerinden farklı olup olmadığını test eder (92).

ANOVA testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir P değeri bulunursa yani $P < 0,05$ ise hangi gruplar arasında fark olduğunun ortaya konması için çoklu karşılaştırma testleri kullanılır (92).

5. BULGULAR

Tablo 1. Gruplara Göre Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı

		Futbol Oynayan		Futbol Oynamayan		p
		n	%	n	%	
Yaş	14	53	%35,3	22	%14,4	X ² =21,592 p=0,000
	15	26	%17,3	48	%31,4	
	16	40	%26,7	39	%25,5	
	17	31	%20,7	44	%28,8	
Bki	Zayıf	45	%30,0	41	%26,8	X ² =4,162 p=0,125
	Normal Kilolu	101	%67,3	100	%65,4	
	Fazla Kilolu	4	%2,7	12	%7,8	
Lisanslı Futbol Oynama Süresi	1-2 Yıl	22	%14,7			
	3-4 Yıl	82	%54,7			
	5 Yıl Ve Üzeri	46	%30,7			
Futbolda En Çok Kullanılan Ayak	Sağ Ayak	102	%68,0			
	Sol Ayak	35	%23,3			
	Her İki Ayak	13	%8,7			
Oynanan Mevki	Kaleci	18	%12,0			
	Savunma	52	%34,7			
	Orta Saha	39	%26,0			
İkamet Edilen Yer	İleri	41	%27,3			X ² =7,121 p=0,068
	Köy Ve Belde	14	%9,3	25	%16,3	
	İlçe	20	%13,3	14	%9,2	
	Şehir	36	%24,0	24	%15,7	
Ailenin Durumu	Büyükşehir	80	%53,3	90	%58,8	X ² =5,932 p=0,012
	Her ikisi Sağ	133	%88,7	147	%96,1	
Kardeş Sayısı	Diğer	17	%11,3	6	%3,9	X ² =24,213 p=0,000
	Yok	14	%9,3	3	%2,0	
Aile Aylık Gelir Düzeyi	1	47	%31,3	32	%20,9	X ² =5,671 p=0,059
	2	56	%37,3	56	%36,6	
	3	26	%17,3	33	%21,6	
	4 Ve Üzeri	7	%4,7	29	%19,0	
Aylık Harcama Tutarı	1.000 TL-2.500 TL	32	%21,3	39	%25,5	X ² =1,645 p=0,122
	2.501 TL - 5.000 TL	70	%46,7	51	%33,3	
	5.000 TL Üzeri	48	%32,0	63	%41,2	
	100tl-250 TL	98	%65,3	89	%58,2	
Teşhis Konulmuş Hastalık Durumu	251 TL Ve Üzeri	52	%34,7	64	%41,8	X ² =0,004 p=0,543
	Yok	131	%87,3	134	%87,6	
	Var	19	%12,7	19	%12,4	
		Ort	Ss	Ort	Ss	
BKİ		20,356	2,613	20,622	3,078	t=-0,810; p=0,419

Yaş ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=21,592; p=0,000<0.05).

Futbol oynayan grubunda yaş 14 olma oranı futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynamayan grubunda yaş 15 olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda yaş 16 olma oranı futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynamayan grubunda yaş 17 olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Bki ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=4,162$; $p=0,125>0.05$). Lisanslı futbol oynama süresi ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=0,000$; $p=0,000<0.05$).

Futbol oynayan grubunda lisanslı futbol oynama süresi 1-2 yıl olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda lisanslı futbol oynama süresi 3-4 yıl olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir.

Futbol oynayan grubunda lisanslı futbol oynama süresi 5 yıl ve üzeri olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbolda en çok kullanılan ayak ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=0,000$; $p=0,000<0.05$).

Futbol oynayan grubunda futbolda en çok kullanılan ayak sağ ayak olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda futbolda en çok kullanılan ayak sol ayak olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda futbolda en çok kullanılan ayak her iki ayak olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Oynanan mevki ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=0,000$; $p=0,000<0.05$). Futbol oynayan grubunda oynanan mevki kaleci olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda oynanan mevki savunma olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda oynanan mevki orta saha olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda oynanan mevki ileri olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir.

İkamet edilen yer ile grup arasında anlamlı mensubiyet bulunmamıştır ($X^2=7,121$; $p=0,068>0.05$). Ailenin durumu ile grup arasında anlamlı birliktelik bulunmuştur ($X^2=5,932$; $p=0,012<0.05$).

Futbol oynamayan grubunda ailenin durumu her ikisi sağ olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynamayan grubunda ailenin durumu diğer olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Kardeş Sayısı ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=24,213$; $p=0,000<0.05$).

Futbol oynayan grubunda kardeş sayısı yok olma oranı futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda kardeş sayısı 1 olma oranı futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda kardeş sayısı 2 olma oranı futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynamayan grubunda kardeş sayısı 3 olma oranı futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda kardeş sayısı 4 ve üzeri olma oranı futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Aile aylık gelir düzeyi ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=5,671$; $p=0,059>0.05$). Aylık harcama tutarı ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,645$; $p=0,122>0.05$). Teşhis konulmuş hastalık durumu ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,004$; $p=0,543>0.05$).

Tablo 2. Özgüven Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşma Durumu

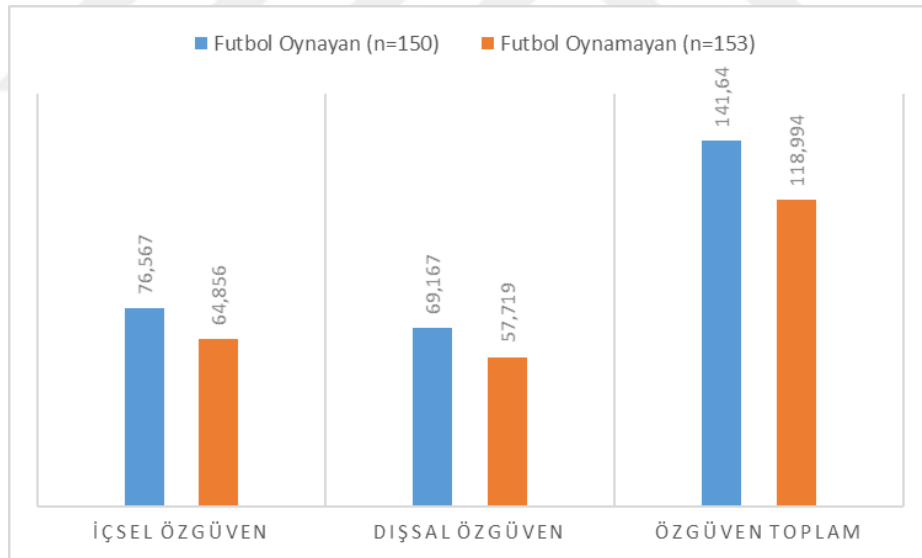
Gruplar	Futbol Oynayan (n=150)		Futbol Oynamayan (n=150)		t	sd	p
	Ortalama	Ss	Ortalama	Ss			
İçsel Özgüven	76,567	9,296	64,856	12,415	9,280	301	0,000
Dışsal Özgüven	69,167	7,877	57,719	11,427	10,134	301	0,000
Özgüven Toplam	141,640	15,889	118,994	22,252	10,178	301	0,000

Bağımsız Gruplar T-Testi

Gruplara göre içsel özgüven puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(301)}=9.280$; $p=0.000<0,05$). Futbol oynayanların içsel özgüven puanları ($\bar{x}=76,567$), futbol oynamayanların içsel özgüven puanlarından ($\bar{x}=64,856$) yüksek bulunmuştur. Gruplara göre dışsal özgüven puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(301)}=10.134$; $p=0.000<0,05$).

Futbol oynayanların dışsal özgüven puanları ($\bar{x}=69,167$), futbol oynamayanların dışsal özgüven puanlarından ($\bar{x}=57,719$) yüksek bulunmuştur. Gruplara göre özgüven toplam puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(301)}=10.178$; $p=0.000<0,05$).

Futbol oynayanların özgüven toplam puanları ($\bar{x}=141,640$), futbol oynamayanların özgüven toplam puanlarından ($\bar{x}=118,994$) yüksek bulunmuştur.

Şekil 1. Gruplara Göre Özgüven Puanlarının Ortalamaları

5.1. Futbol Oynayanlarda Özgüven Puanlarının Tanımlayıcı Başat Karakterlere Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 3. Futbol Oynayanlarda Özgüven Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Farklılaşma Durumu

Demografik Özellikler	n	İçsel Özgüven	Dışsal Özgüven	Özgüven Toplam
Bki		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Zayıf	45	78,644±5,440	70,000±6,194	144,133±10,685
Normal Kilolu	101	75,921±10,419	69,198±8,257	141,228±17,315
Fazla Kilolu	4	69,500±9,678	59,000±9,899	124,000±18,886
F=		2,577	3,715	3,141
p=		0,079	0,027	0,046
PostHoc=			1>3, 2>3 (p<0.05)	1>3, 2>3 (p<0.05)
Lisanslı Futbol Oynama Süresi		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
1-2 Yıl	22	79,909±6,047	72,546±5,316	148,227±10,118
3-4 Yıl	82	74,817±10,428	68,012±8,262	138,768±17,344
5 Yıl Ve Üzeri	46	78,087±7,740	69,609±7,822	143,609±14,370
F=		3,612	3,059	3,714
p=		0,029	0,050	0,027
PostHoc=		1>2 (p<0.05)	1>2 (p<0.05)	1>2 (p<0.05)
Futbolda En Çok Kullanılan Ayak		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Sağ Ayak	102	75,539±10,117	68,873±8,283	140,431±17,047
Sol Ayak	35	78,800±7,074	69,429±7,366	143,886±13,414
Her İki Ayak	13	78,615±6,449	70,769±5,960	145,077±11,800
F=		1,974	0,356	0,948
p=		0,143	0,701	0,390
Oynanan Mevki		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Kaleci	18	78,111±8,581	70,500±8,068	144,333±16,374
Savunma	52	75,539±10,312	68,615±7,639	140,135±16,689
Orta Saha	39	76,718±9,679	70,641±8,443	143,564±16,608
İleri	41	77,049±7,956	67,878±7,504	140,537±14,080
F=		0,413	1,080	0,580
p=		0,744	0,360	0,629
İkamet Edilen Yer		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Köy Ve Belde	14	78,143±6,860	69,643±8,015	143,429±13,704
İlçe	20	76,650±6,335	68,550±6,278	140,850±11,495
Şehir	36	74,583±11,322	68,528±8,269	139,389±18,091
Büyükşehir	80	77,163±9,284	69,525±8,138	142,538±16,268
F=		0,787	0,189	0,397
p=		0,503	0,904	0,756
Ailenin Durumu		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Her İkiyi Sağ	133	76,820±9,233	69,654±7,547	142,346±15,523
Diğer	17	74,588±9,830	65,353±9,513	136,118±18,072
t=		0,932	2,145	1,529
p=		0,353	0,034	0,128
Kardeş Sayısı		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Yok	14	78,929±8,695	69,929±9,244	144,643±17,230
1	47	76,809±8,782	69,128±8,392	142,085±15,709
2	56	76,446±9,896	69,679±7,403	142,036±15,909
3 Ve Üzeri	33	75,424±9,411	68,030±7,531	139,061±15,931
F=		0,476	0,347	0,475
p=		0,699	0,791	0,700
Aile Aylık Gelir Düzeyi		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS

1.000 TL-2.500 TL	32	76,875±8,007	68,656±7,635	141,500±14,140
2.501 TL -5.000 TL	70	75,229±10,738	69,057±8,292	140,229±17,719
5.0001 TL Üzeri	48	78,313±7,518	69,667±7,541	143,792±14,136
F=		1,602	0,169	0,715
p=		0,205	0,845	0,491
Aylık Harcama Tutarı		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
100tl-250 TL	98	76,408±9,241	69,082±7,949	141,388±15,904
251 TL Ve Üzeri	52	76,865±9,481	69,327±7,813	142,115±16,004
t=		-0,286	-0,181	-0,266
p=		0,775	0,857	0,791
Teşhis Konulmuş Hastalık Durumu		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Yok	131	76,809±8,823	69,298±7,797	142,015±15,385
Var	19	74,895±12,233	68,263±8,575	139,053±19,292
t=		0,838	0,534	0,758
p=		0,518	0,594	0,449

5.1.1. Bki

Futbol oynayanların dışsal özgüven puanları bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=3,715; p=0.027<0.05). Farkın nedeni Bki zayıf olanların dışsal özgüven puanlarının bki fazla kilolu olanların dışsal özgüven puanlarından yüksek olmasıdır (p<0.05). Bki normal kilolu olanların dışsal özgüven puanlarının bki fazla kilolu olanların dışsal özgüven puanlarından yüksek olmasıdır (p<0.05). Futbol oynayanların özgüven toplam puanları bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=3,141; p=0.046<0.05). Farkın nedeni, Bki zayıf olanların özgüven toplam puanlarının bki fazla kilolu olanların özgüven toplam puanlarından yüksek olmasıdır (p<0.05). Bki normal kilolu olanların özgüven toplam puanlarının bki fazla kilolu olanların özgüven toplam puanlarından yüksek olmasıdır (p<0.05). Futbol oynayanların içsel özgüven puanları bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0.05).

5.1.2. Lisanslı Futbol Oynama Süresi

Futbol oynayanların içsel özgüven puanları lisanslı futbol oynama süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=3,612; p=0.029<0.05).

Farkın nedeni, lisanslı futbol oynama süresi 1-2 yıl olanların içsel özgüven puanlarının lisanslı futbol oynama süresi 3-4 yıl olanların içsel özgüven puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$). Futbol oynayanların dışsal özgüven puanları lisanslı futbol oynama süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=3,059$; $p=0.05<0.05$). Farkın nedeni Lisanslı futbol oynama süresi 1-2 yıl olanların dışsal özgüven puanlarının lisanslı futbol oynama süresi 3-4 yıl olanların dışsal özgüven puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$).

Futbol oynayanların özgüven toplam puanları lisanslı futbol oynama süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=3,714$; $p=0.027<0.05$).

Farkın nedeni, lisanslı futbol oynama süresi 1-2 yıl olanların özgüven toplam puanlarının lisanslı futbol oynama süresi 3-4 yıl olanların özgüven toplam puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$).

5.1.3. Futbolda En Çok Kullanılan Ayak

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları futbolda en çok kullanılan ayak değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.1.4. Oynanan Mevki

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları oynanan mevki parametresine göre anlamlı değişiklik göstermemektedir($p>0.05$).

5.1.5. İkamet Edilen Yer

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları ikamet edilen yer değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.1.6. Ailenin Durumu

Her ikisi sağ olanların dışsal özgüven puanları ($x=69,654$), diğerin dışsal özgüven puanlarından ($x=65,353$) yüksek bulunmuştur ($t=2,145$; $p=0.034<0.05$).

Futbol oynayanların içsel özgüven, özgüven toplam puanları ailenin durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.1.7. Kardeş Sayısı

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.1.8. Aile Aylık Gelir Düzeyi

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları aile aylık gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.1.9. Aylık Harcama Tutarı

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları, aylık harcama tutarı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.1.10. Teşhis Konulmuş Hastalık Durumu

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları teşhis konulmuş hastalık durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.2. Futbol Oynamayanlarda Özgüven Puanlarının Tanımlayıcı Başat Karakterlere Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 4. Futbol Oynamayanlarda Özgüven Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Farklılaşma Durumu

Demografik Özellikler	n	İçsel Özgüven	Dışsal Özgüven	Özgüven Toplam
Bki		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Zayıf	41	68,195±10,870	62,415±10,122	126,707±19,220
Normal Kilolu	100	64,040±12,793	56,440±11,453	117,020±22,723
Fazla Kilolu	12	60,250±12,513	52,333±11,065	109,083±22,080
F=		2,577	5,761	4,218
p=		0,079	0,004	0,017
PostHoc=			1>2, 1>3 ($p<0.05$)	1>2, 1>3 ($p<0.05$)
İkamet Edilen Yer		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Köy Ve Belde	25	61,800±10,751	55,160±11,213	113,880±20,529
İlçe	14	68,500±13,866	60,214±10,970	124,857±23,327
Şehir	24	63,833±13,031	56,917±10,583	117,417±22,079
Büyükşehir	90	65,411±12,442	58,256±11,802	119,922±22,633
F=		1,022	0,742	0,854
p=		0,385	0,528	0,467
Ailenin Durumu		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Her İkisi Sağ	147	64,905±12,625	57,871±11,422	119,191±22,519
Diğer	6	63,667±5,428	54,000±11,950	114,167±14,716
t=		0,239	0,812	0,541
p=		0,628	0,418	0,589
Kardeş Sayısı		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
1 Ve Altı	35	65,571±12,973	58,314±12,497	120,286±23,650
2	56	65,661±11,531	57,821±11,004	120,054±20,964
3 Ve Üzeri	62	63,726±12,969	57,290±11,346	117,307±22,823
F=		0,429	0,092	0,298
p=		0,652	0,912	0,743
Aile Aylık Gelir Düzeyi		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
1.000 TL-2.500 TL	39	62,256±14,295	56,539±12,979	115,590±25,377
2.501 TL -5.000 TL	51	66,902±10,621	58,628±11,143	121,706±20,179
5.0001 TL Üzeri	63	64,810±12,408	57,714±10,732	118,905±21,852
F=		1,559	0,366	0,834
p=		0,214	0,694	0,436
Aylık Harcama Tutarı		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
100tl-250 TL	89	64,719±13,208	57,124±12,369	118,247±23,935
251 TL Ve Üzeri	64	65,047±11,320	58,547±10,006	120,031±19,813
t=		-0,161	-0,759	-0,488
p=		0,873	0,433	0,626
Teşhis Konulmuş Hastalık Durumu		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Yok	134	65,015±12,382	57,918±11,473	119,328±22,219
Var	19	63,737±12,935	56,316±11,294	116,632±22,955
t=		0,419	0,571	0,493
p=		0,676	0,569	0,623

5.2.1. Bki

Futbol oynayanların dışsal özgüven puanları bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=5,761; $p=0.004<0.05$). Farkın nedeni, Bki zayıf olanların dışsal özgüven puanlarının bki normal kilolu olanların dışsal özgüven puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$). Bki zayıf olanların dışsal özgüven puanlarının bki fazla kilolu olanların dışsal özgüven puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$).

Futbol oynayanların özgüven toplam puanları bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=4,218; $p=0.017<0.05$). Farkın nedeni, Bki zayıf olanların özgüven toplam puanlarının bki normal kilolu olanların özgüven toplam puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$).

Bki zayıf olanların özgüven toplam puanlarının bki fazla kilolu olanların özgüven toplam puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$).

Futbol oynayanların içsel özgüven puanları bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.2.2. İkamet Edilen Yer

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları ikamet edilen yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

5.2.3. Ailenin Durumu

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları ailenin durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.2.4. Kardeş Sayısı

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.2.5. Aile Aylık Gelir Düzeyi

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları aile aylık gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.2.6. Aylık Harcama Tutarı

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları aylık harcama tutarı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

5.2.7. Teşhis Konulmuş Hastalık Durumu

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları teşhis konulmuş hastalık durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

6. TARTIŞMA SONUÇ

Özgüvenin, sporcular için çok önemli bir özelliktir (93). Feltz, özgüveni, “genel bir özellik olmaktan daha çok bireyin belli bir aktiviteyi başarılı biçimde yerine getireceğine yönelik inancı ve bireyin, kendi yargılarına, yeteneklerine, gayretlerine ve etkilerine güvenmesi” şeklinde tanımlamıştır (94, 95, 96, 97). Bu araştırmada, özgüven ölçeğinin güvenilirliği Cronbach’s Alpha = 0,960 olarak yüksek bulunmuştur. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS for Windows 22,0 programı kullanılarak tahlil edilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi aşamasında tanımlayıcı protokoller olarak *sayı, yüzde, ortalama, standart sapma* kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler ki-kare analizi ile test edilmiştir. İki özgür kütle arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağlantısız kütle arasında niceliksel sürekli birikimlerin karşılaştırılması esnasında ise Tek Yönlü Anova Testi kullanılmıştır. Tek Yönlü Anova Testi sonrasında değişiklikleri ölçmek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe Testi kullanılmıştır. Yaş ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Futbol oynayan grubunda yaş 14 olma nispeti, futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynamayan grubunda yaş 15 olma nispeti, futbol oynayan grubuna göre yüksektir.

Sermet Toktaş tarafından hazırlanan “Okul Spor Müsabakalarına Katılan Lise Öğrencilerinin Kaygı, Özgüven ve Güdülenmeleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi” isimli doktora tezinde de, “spor yaşı” kriteri açısından benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır (98): *Okul spor müsabakalarına katılan lise talebelerinin spor yaşı değişkenine göre iç özgüven ve dış özgüven puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.*

Futbol oynayan grubunda yaş olma nispeti, futbol oynamayan grubuna izafeten yüksektir. Futbol oynamayan grubunda yaş 17 olma oranı, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Bu noktada, 14 ile 17 yaş aralığındaki çocukların futbol oynama oranlarının dengeli bir dağılım gösterdiği söylenemez. Bir başka deyişle, çocuğun ihtiyacına, zevk alıp almamasına, tercihine ve de kapasitesine göre futbol oynayıp oynamaması durumu söz konusu olabilir. Futbolda kullanılan ayak ile bir çalışma, “fiziksel uygunluk ve bütünlük” anlamında Twana Saeed Abdulrahman tarafından gerçekleştirilmiştir. Abdulrahman, “Irak’ta Eğitim Gören 10-12 Yaş Grubu Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Fiziksel Uygunluk ve Özgüven Durumları” isimli yüksek lisans tezinde “spor yapmanın, 10-12 yaş grubu Iraklı öğrencilerde fiziksel uygunluk ve özgüven durumları üzerinde olumlu etki oluşturduğu söylenebilir” neticesine ulaşmıştır (99). Spor yapan öğrencilerin özgüven ve fiziksel uygunluk durumlarının genel olarak spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (99).

Saygıdeğer tarafından yapılan “Benlik Saygı Düzeyleri Farklı Genel Lise Öğrencilerinin Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının İncelenmesi” adlı çalışmada, kişilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ifade edilmektedir (100).

Bu sonuç, çalışmamızı destekler niteliktedir.

Ulaş Aksoy tarafından hazırlanan “Farklı Klasmanlarda Görev Yapan Futbol Hakemlerinin İletişim Becerileri ve Özgüven Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Aydın İli Örneği)” isimli yüksek lisans tezinde, araştırmaya katılan futbol hakemlerinin, özgüven düzeyleri ile yaş değişkenleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (101).

Araştırmaya katılan futbol hakemlerinden, 34 yaş ve üstü olanların özgüven düzeylerinin, 18-21, 22-25, 26-29 ve 30-33 yaş hakemlerden yüksek olduğu, 30-33 yaş futbol hakemlerinin iletişim becerilerinin, 18-21 yaş, 22-25 yaş futbol hakemlerine göre yüksek olduğu görülmüştür (101).

Buradan futbol hakemlerin yaşları ilerledikçe özgüven düzeylerinin arttığı sonucuna varılmaktadır. Ortaya çıkan bu durumun, uzun yıllar hakemlik yapan kişilerin, yaşamları ve hakemlik hayatları boyunca kazandıkları deneyimlerden kaynaklandığı düşünülmektedir (101). Bilgin (2011)'in yaptığı "Ergenlerde Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı tezde, 17 yaş ve üzeri ergenlerin özgüven düzeyleri, 16 yaş ve altı ergenlere oranla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (102). Şahin (2016)'in yaptığı "Sporcu ve Sporcu Olmayan Bedensel Engelli Bireylerin Özgüven ve Sosyal İstenirlik Durumlarının Karşılaştırılması" adlı çalışmada, 15-19 yaş arasındaki bedensel engelli sporcuların, kendilerinden daha büyük yaştaki sporculara oranla özgüven düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna varmıştır (103). Osman Urfa tarafından hazırlanan "10 Haftalık Psikolojik Beceri Antrenman Programının Genç Futbolcuların Kaygı, Özgüven, Güdülenme, Dikkat ve Şut İsabet Oranı Üzerine Etkisi" isimli yüksek lisans tezinin sonucuna göre, hedef belirleme, imgeleme, içsel konuşma, performans öncesi rutin, konsantrasyon ve kendini izleme teknikleri kullanılarak hazırlanan 10 haftalık psikolojik beceri antrenmanı genç futbolcuların toplam kaygı düzeylerini azaltmakta, özgüven ve dikkat düzeylerini arttırmaktadır (104). Benzeri bir analiz, Utku Işık tarafından hazırlanan "Amatör ve Profesyonel Sporcu Lisanlarına Sahip Futbolcuların Sportif Kendine Güven Düzeyleri ile Sporcu Kimlikleri Arasındaki İlişki" adlı çalışmada yapılmıştır (95).

Bu çalışmada, bizim kullandığımız “yaş” değişkenine benzer bir değişken “spor yılı” değişkeni olarak kullanılmıştır (95). Spor yılı açısından, sportif kimlik düzeylerinde yine herhangi anlamlı bir farklılık ortaya çıkmazken; sportif kendine güvenleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Spor yılı ve sporculuk düzeylerinin etkileşimleri, sporcuların sporcu kimlikleri ve sportif kendine güvenleri üzerinde herhangi anlamlı bir etkiye neden olmamıştır (95).

Bu sonuçlar, çalışmamızı destekler niteliktedir. Özgüven, kişinin başarıya ulaşmasında en önemli etmenlerden biridir. Özgüveni yüksek olan bireyler kararlı ve kendinden emin duruşlarıyla kendilerini her ortamda belli ederler.

Bu noktada; Bki ile kütle arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Lisanslı futbol oynama süresi ile grup arasında anlamlı birliktelik bulunmuştur. Lisanslı sporcu olanların tüm boyutlarda daha yüksek değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Futbol oynayan grubunda lisanslı futbol oynama süresi 1-2 yıl olma nispeti, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda lisanslı futbol oynama süresi 3-4 sene olma oranı, futbol oynayan grubuna göre yüksektir.

Utku Işık tarafından hazırlanan çalışmada, katılımcıların spor yılı ve sporculuk düzeyleri arasından herhangi anlamlı bir farklılık ortaya çıkmasa da; spor yapma yılı 6-10 arasında olan yani spor yaşı çokta genç olmayan sporcular arasında profesyonel sporcuların sporcu kimliklerinin çok bariz bir şekilde belirginleştiği görülmüştür. Profesyonel sporcularda sene artışı, sporcuların sporcu kimliklerinin oturması üzerinde olumlu etkilere neden olmuştur. Amatör sporcularda daha tecrübeli futbolcuların sporcu kimliklerinin daha düşük olması yıllar geçmiş olmasına rağmen halen kendilerini A takım içerisinde yer bulamamış olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Bununla birlikte, spor yılı 1-5 sene olan amatör ve profesyonel sporcular arasında sporcu kimliğinin değişmemiş olması da spora yeni başlayanlar arasında “sportif kimlik” olgusunun, tam anlamıyla oturmamış olmasından kaynaklanmış olabilir (95).

Kişilik ile sportif eylemler arasındaki ilişkiyi ele alan bir araştırmada genç performans sporcuları ile sporcu olmayanları karşılaştırdığında spor yapanların yapmayanlara göre daha canlı, daha çalışkan, ilişki kurmaya sürekli hazır sebatlı, zor koşullarda ortama uymalarının daha iyi olduğunu belirlemiştir (93).

Spor yapanların yapmayanlara göre daha bağımsız, objektif ve daha az endişeli olmak gibi değişik kişilik özelliklerine sahip olduğu kabul edilmektedir. Sporla ilgilenen kişilerin aynı zamanda daha fazla sorunla karşı karşıya kaldıkları da bir gerçektir (94).

Futbol oynayan grubunda lisanslı futbol oynama süresi 5 yıl ve üzeri olma nispeti, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Her ne kadar sporcuların lisans türü ve sporculuk seneleri ile sportif kendilerine özgüvenleri arasında herhangi anlamlı bir ilişkiye rastlanmamış olsa da; spor yılı 1-5 yıl olan amatör sporcuların yine spor yılı 1-5 olan profesyonel sporculara göre kendilerine fazla güvendikleri; spor yılı 6-10 olan profesyonel sporcuların ise yine spor yılı 6-10 olan amatör sporculara oranla kendilerine daha fazla güvendikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuç, sporculuk yılı-lisans türü ve sportif kendine güveni anlamamıza neden olan güzel bir netice olarak karşımıza çıkmaktadır. Profesyonel liglerde oynayıp sporculuk seneleri daha az olan sporcular, genç yaşlarına rağmen profesyonel ligde olmanın heyecanını ve gerilimini yaşayarak daha tecrübeli olan takım arkadaşlarına oranla kendilerine daha az güvenmektedirler (95).

Bizim çalışmamızda ise, 14-17 yaş aralığındaki amatör futbolcular için net bir ayırım belirlenmemiştir. Bir başka deyişle, 4 yaşlık bir aralık olmasına rağmen, özgüven açısından bazı durumlarda küçük olan amatörün de büyük olan amatöre karşı üstünlük sağladığı neticesi ortaya çıkmıştır. Futbol oynanırken en çok kullanılan ayak ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Futbol oynayan grubunda futbolda en çok kullanılan ayak sağ ayak olma oranı, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda futbolda en çok kullanılan ayağın sol ayak olma oranı, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda futbolda en çok kullanılan ayağın her iki ayak olma nispeti, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Bu noktada, 14-17 yaş aralığındaki amatör futbolcularda genellikle sağ ayağın kullanılması durumu söz konusudur. Bu, doğuştan gelen bir durumdur. Ancak bazı futbolcular, sağ ayaklarını kullanmalarının yanı sıra, ters ayaklarını da geliştirme trendinde ve çabası içerisinde olabilmektedirler. Bu, sıkı bir antrenman düzeni ve kendine özgü çalışma ile mümkün olabilmektedir. Oynanan mevki ile grup arasında anlamlı birliktelik bulunmuştur. Futbol oynayan grubunda oynanan mevkinin “kaleci” olma nispeti, futbol oynayan grubuna izafeten yüksektir.

Futbol oynayan grubunda oynanan mevkinin “savunma” olma nispeti, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda oynanan mevkinin, “orta saha” olma nispeti, futbol oynayan grubuna göre yüksektir.

Futbol oynayan grubunda oynanan mevkinin “ileri” olma nispeti, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. 14 ile 17 yaş aralığındaki amatör futbolcuların en çok oynamak isteyecekleri mevki genellikle forvet olmaktadır. Bu değişik nitelik, gol atmanın ve gol sevinci yaşamının vereceği histen kaynaklanmaktadır.

Bu noktada, altyapı antrenörlerine ve çalıştırıcılarına önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Amatör futbolcunun oynamak istediği mevkiye göre değil de, kapasitesine ve de oynayabileceği mevkiye yerleştirilmeleri muazzam önem taşımaktadır. Aksi durumda, neredeyse tüm amatör futbolcuların gol atmak isteyecekleri ama diğer pozisyonlara futbolcu bulunamadığı gibi durumlar ile karşılaşmak olasıdır. İkamet edilen yer ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Ailenin durumu ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (92).

Futbol oynamayan grubunda ailenin durumu “her ikisi sağ olma oranı” futbol oynayan grubu ile karşılaştırıldığında yüksektir. Futbol oynamayan grubu içinde ailenin durumu diğer olma oranı, futbol oynayan grubuna göre yüksektir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, amatör futbolcuların sağ ayaklı olma ihtimalleri daha yüksektir. Bu değişik nitelik, genetik olarak da ortaya konmuştur. Kardeş sayısı ile kütle arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Futbol oynayan grubunda kardeş sayısı yok olma oranı futbol oynamayan grubuna göre yüksektir.

Futbol oynayan grubunda kardeş sayısı 1 olma nispeti, futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubu içinde kardeş sayısının 2 olma nispeti, futbol oynamayan grubuna izafeten yüksektir. Futbol oynamayan grubu içerisinde kardeş sayısının 3 olma nispeti, futbol oynayan grubuna göre yüksektir. Futbol oynayan grubunda kardeş sayısının 4 ve üzeri olma nispeti, futbol oynamayan grubuna göre yüksektir. Aile aylık kazanç düzeyi ile kütle arasında anlamlı irtibat bulunmamıştır. Aylık masraf miktarı ile kütle arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Amatör futbolcunun ailesinin gelir ortalaması ile aylık gideri arasında bir bağlantı bulunmamaktadır (91). Bir başka deyişle, esas unsurun *alâka* ve *maharet* olduğu bir durum söz konusudur.

Bu durumda, futbolcunun ailesinin zengin veya fakir olmasının pek de önemi yoktur. Çünkü uzun dönem içinde futbolcunun tüm gereksinimleri zaten kulübü tarafından fazlası ile karşılanacaktır.

Tecrübeli olup amatör liglerde top oynamaya devam eden futbolcuların, ilerleyen spor yıllarına rağmen halen amatör ligde top oynamalarından ötürü kendilerini sorgulamaları ve futbol dalındaki kapasitelerine karşı olan güvenlerini daha düşük görmeleri gibi bir netice ortaya çıkabilir.

Yine 14-17 yaş amatör futbolcuların özgüvenlerinin yüksek oluşu, yıllar geçtikçe daha iyi olacaklarına karşı olan inançlarından kaynaklanıyor olabilir.

Buradan hareketle, “spor ortamında geçen uzun bir periyoda karşılık elde edilemeyen başarılar, amatör futbolcuların kendilerine güvenlerindeki kayıplara neden olurken; yine spor ortamında geçirilen az süreye rağmen elde edilen büyük başarılar da sporcuların, kendilerine güvenlerini sorgulamalarına neden olabilir” diyebiliriz. Teşhis konulmuş hastalık durumu ile kütle arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Gruplara göre değerlendirildiğinde iç özgüven puanları anlamlı farklılık göstermektedir. Futbol oynayanların iç özgüven puanları, futbol oynamayanların iç özgüven puanlarından yüksek bulunmuştur. 14 ile 17 yaş aralığındaki çocuklarda spor yapıp yapmama durumu, özgüvenlerini ve özgüven düzeylerini direkt etkilemektedir. Yani, ilgili yaş aralığında futbol oynayan çocukların özgüven düzeyleri yüksek seviyededir. Kütlelere göre dışsal özgüven puanları anlamlı başlıklar göstermektedir. Futbol oynayanların hariçsel özgüven puanları, futbol oynamayanların dışsal özgüven puanlarından yüksek bulunmuştur. Dışsal özgüvenden anlaşılması gereken, kişinin, dış dünya ile ilişkilerinde oluşturduğu özgüven biçimlenmesidir.

Futbol oynayan çocukların, dışsal özgüven düzeylerinin, oynamayan çocukların dışsal özgüven seviyelerine göre yüksek olduğundan söz edilmektedir. Gruplara göre özgüven toplam puanları anlamlı değişiklik göstermektedir.

İlgili yaş aralığındaki çocuklar için spor yapıp yapmama durumuna göre özgüvenin belirlenebileceği söylenmektedir. Futbol oynayanların özgüven toplam puanlarının, futbol oynamayanların özgüven toplam puanlarından yüksek olduğu neticesine varılmıştır (90).

Futbol oynayanların dışsal özgüven puanları bki değişkenine göre mantıklı değişiklik göstermektedir. Uçurumun mazereti, bki zayıf olanların dışsal özgüven puanlarının, bki fazla kilolu olanların dışsal özgüven puanlarından çok olmasıdır. Sporda en önemli noktalardan bir tanesi, fit ve zinde bir vücut bütünlüğüne sahip olmaktır.

Zayıf olan futbolcuların, kilolu futbolculara nispeten çok tercih edildikleri görülmektedir. Çünkü futbol; atletik ve teknik olmayı gerektirmektedir. Bu da, zayıf futbolcularda daha kolay bir biçimde gerçekleşmektedir. Bki normal kilolu olanların dışsal güvenilirlik puanları, bki fazla kilolu olanların dışsal özgüven neticelerinden yüksektir. Futbol oynayanların güvenilirlik toplam puanları, bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Farkın nedeni, bki zayıf olanların, özgüven toplam puanlarının bki fazla kilolu olanların özgüven toplam puanlarından yüksek olmasıdır. Bki normal kilolu olanların güvenilirlik toplam puanlarının, bki fazla kilolu olanların özgüven toplam puanlarından yüksek olmasıdır. Futbol oynayanların dâhilî özgüven puanları, bki parametresine göre mantıklı farklılık göstermemektedir. Futbol oynayanların içsel özgüven puanları, lisanslı futbol oynama süresi değişkenine göre mantıklı farklılık göstermektedir.

Farkın nedeni, lisanslı futbol oynama süresi 1-2 yıl olanların içsel özgüven puanlarının, lisanslı futbol oynama süresi 3-4 sene olanların içsel özgüven puanlarından yüksek olmasıdır. Futbol oynayanların dışsal güvenilirlikleri, lisanslı futbol oynama süresi değişkenine göre mantıklı değişiklik göstermektedir. Uçurumun mazereti, lisanslı futbol oynama süresi 1-2 sene olanların dışsal özgüven puanlarının, lisanslı futbol oynama süresi 3-4 sene olanların dışsal özgüven puanlarından yüksek olmasıdır. Sun tarafından yapılan “Sporun Lise Öğrencilerinin Özgüven Düzeylerine Etkisi” isimli tez sonucunda iç ve dış özgüven, toplam özgüven açısından lisanslı sporcu olanlar ile olmayanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (97).

Futbol oynayanların özgüven toplam puanları lisanslı futbol oynama süresi parametresine göre mantıklı farklılık göstermektedir. Farkın nedeni, lisanslı futbol oynama süresi 1-2 yıl olanların özgüven toplam puanlarının lisanslı futbol oynama süresi 3-4 sene olanların özgüven toplam puanlarından yüksek olmasıdır.

Futbol oynayanların dâhilî özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları, futbolda en çok kullanılan ayak parametresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, güvenilirlik toplam puanları, oynanan mevki parametresine göre mantıklı başkalık göstermemektedir. Futbol oynayanların dâhilî güvenilirlik, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları ikamet edilen yer parametresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Araştırmadan çıkan önemli neticelerden biri, amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerinin, ikamet ettikleri bölgelerin gelişmişlik seviyesine göre belirlenmediği gerçeğidir.

Bir başka deyişle, gelişmemiş bir bölgeden çıkan bir amatör futbolcunun özgüven düzeyi, gelişmiş bir bölgeden çıkan amatör futbolcunun özgüveninden daha çok olabilmektedir. İlgili yaş aralığındaki amatör futbolcuların annelerinin ve babalarının hayatta olup olmadıklarına göre yapılan değerlendirmede; her ikisi sağ olanların dışsal özgüven puanlarının, diğerin dışsal özgüven puanlarından yüksek olduğu bulunmuştur. Futbol oynayanların içsel özgüven toplam puanları, ailenin durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Daha önce ifade edildiği üzere, ilgili yaş aralığındaki amatör futbolcuların ailelerinin sosyal, iktisadi ve kültürel yapıları ile özgüven düzeyleri arasında bir birliktelik söz konusu değildir.

Bir başka deyişle, toplumsal, ekonomik ve de kültürel yönlerden pek de gelişmemiş bir ailede doğan bir amatör futbolcunun özgüven düzeyi, gelişmiş bir ailede doğan bir amatör futbolcunun özgüveninden çok daha üstün olabilmektedir. Futbol oynayanların iç güvenilirlik, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları, kardeş sayısı parametresine göre anlamlı değişiklik göstermemektedir.

Bir başka deyişle, ailedeki kardeş sayısı, ilgili yaş aralığındaki amatör futbolcunun özgüven düzeyine doğrudan etki eden bir durum değildir. Esasında, kardeş sayısı, amatör futbolcunun özgüvenini doğrudan etkileyebilmektedir. Aile içinde gösterilen alâkanın ve değerlerin paylaşımına göre özgüven de şekillenebilmektedir. Futbol oynayanların içsel güvenilirlik, dışsal güvenilirlik, özgüven toplam puanları aile kazanç düzeyi değişkenine göre anlamlı başkalık göstermemektedir. Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları, aylık harcama miktarı parametresine göre anlamlı bir değişiklik göstermemektedir.

Futbol oynayanların içsel özgüven, dışsal özgüven, özgüven puanları, tanı konulmuş hastalık parametresi doğrultusunda değerlendirildiğinde, anlamlı farklılık göstermemektedir. Futbol oynayanların dışsal özgüven puanları, bki değişkenine göre anlamlı değişiklik göstermektedir.

Farkın nedeni, bki zayıf olanların dışsal özgüven puanlarının, bki normal kilolu olanların hariçsel güvenilirlik puanlarından yüksek olmasıdır. Bki zayıf olanların hariçsel güvenilirlik puanları, bki fazla kilolu olanların dışsal güvenilirlik puanlarından yüksektir. Futbol oynayanların güvenilirlik yekûn puanları, bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Farkın nedeni, bki zayıf olanların özgüven toplam puanlarının, bki normal kilolu olanların özgüven yekûn puanlarından yüksek olmasıdır. Bki zayıf olanların güvenilirlik yekûn puanları, bki fazla kilolu olanların özgüven yekûn puanlarından yüksektir.

Futbol oynayanların içsel özgüven düzeyleri, bki değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Futbol oynayanların dâhilî güvenilirlik, hariçsel özgüven, özgüven toplam puanları, ikamet edilen yer değişkenine göre anlamlı değişiklik göstermemektedir. Futbol oynayanların dâhilî güvenilirlik, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları, *ailenin durumu değişkeni* doğrultusunda değerlendirildiğinde, anlamlı farklılık göstermemektedir. Futbol oynayanların içsel güvenilirlik, dışsal özgüven, özgüven puanları, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı değişiklik göstermemektedir. Futbol oynayanların içsel güvenilirlik, dışsal özgüven, özgüven toplam puanları, “aile aylık gelir düzeyi parametresi” doğrultusunda değerlendirildiğinde, anlamlı farklılık göstermemektedir.

Futbol oynayanların içsel güvenlik, dışsal güvenilirlik, güvenilirlik toplam puanları, “aylık masraf parametresi” doğrultusunda değerlendirildiğinde, anlamlı

farklılık göstermemektedir. Sun tarafından yapılan çalışmada, iç ve dış özgüven, toplam özgüven açısından branşlar arasındaki farklar verilmiştir.

Gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Sun tarafından yapılan çalışma ile karşılaştırıldığında, iç ve dış özgüven ile toplam özgüven puanı arasında pozitif korelasyon bulunmuştur.

Yaş ile dış özgüven arasında düşük olarak nitelendirilecek seviyede pozitif korelasyon bulunmuştur.

Sunacan İlke Bal tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Derslerinde Öz Düzenlemeli Öğrenme Stratejilerini Belirlemede Özgüven ve Katılım Motivasyonunun Rolü” isimli yüksek lisans tezinin sonuçlarına göre iç özgüven, motivasyonel inançlar ve öğrenme stratejilerinin en önemli açıklayıcısı iken; dış özgüven, özdeşimle düzenleme ve içsel güdülenme ise motivasyonel inançların önemli yordayıcılarıdır (105).

Aynı zamanda, dış özgüven ve özdeşimle düzenleme de öğrenme stratejilerinin önemli yordayıcıları olarak belirlenmiştir (105). Bu çalışmanın sonuçları temel alınarak spor alanında çeşitli uygulamalar yapılabilir.

Özgüvenin, psiko-sosyal bir kavram olduğu göz önüne alındığında, amatör liglerde 14-17 yaş futbolcuların fazla özgüven kazanabilecekleri durumların, antrenmanlar içine dâhil edilmesinin, artı etkilerinin olacağı söylenebilir.

Mevcut araştırmamız, amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven seviyelerinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır.

Gelecek incelemelerde, branş değişiklikleri göz önüne alınarak yeni faktörlerden oluşan modeller ortaya atılabilir.

7. KAYNAKLAR

1. Güven Ö. *Türklerde Spor Kültürü*, Ankara: AKM Başkanlığı Yayınları, 1999.
2. Yarımkaya E, Akandere M, Baştuğ G. "Effect of Self-Confidence Levels of 12-14 Years Old Students on Their Serving Ability in Volleyball", *Niğde University Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 8(2), 2014.
3. Özbek S. Taşbilek Yoncalık M. Alıncak F. "Sporcu ve Sedanter Lise Öğrencilerinin Özgüven Düzeylerinin Karşılaştırılması (Kırşehir İli Örneği)", *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, Eylül 2017.
4. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/533804>, Erişim: 20.06.2019.
5. Bağırğan T. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri*, H.Ü. Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okulu Yayını, Ankara, 1992.
6. Özbaydar S. *İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi*, Ankara: Altın Kitaplar Yayınevi, 1983.
7. Erdemli A. "Hümanizma Olarak Spor", *Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyum Bildirileri Kitabı, Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu*, Ankara, 15-16 Mart, 1990.
8. George H. *Sport and The Social Science*, Annals Company, USA, 1979.
9. Bozgeyik H. *Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ve Kişiler Arası İlişkilerde Farkında Olma Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Selçuk Üniversitesi, Konya, 2001.
10. Edward H. *The Sociology of Sport*, Dorsey, New York, 1973.
11. Özmen Ö. *Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni*, E.Ü. BESYO Yayınları, İzmir, 1976.
12. İmamoğlu A.F. *İki Binli Yıllara Doğru Türk Sporuna Üzerine Bazı Gözlemler*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Çukurova Üniversitesi, Adana, 1992.
13. Erkal M. *Sosyolojik Açından Spor*, Filiz Kitapevi, Ankara, 1982.
14. Alpman C. *Eğitim Bütünlüğü içinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişim*, GSB Yayını, İstanbul, 2002.
15. Kalyon T.A. *Spor Hekimliği*, GATA Yayınları, Ankara, 1994.
16. Bohus J. *Sport Geschichte*, Dressden Aue, München, 1986.
17. Köroğlu T. *Amatör Sporcuların "Sporcu Sosyal Güvenlik Hakları" ile İlgili Bilgi Düzeyleri (Mersin Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Mersin Üniversitesi, Mersin, 2018.
18. Kıvanç Ü. *Kesin Ofsayt: Televizyon Futbolu ve Futbol Medyası*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.
19. Kozanoğlu C. *Bu Maçı Alıcaz: Türkiye'de Futbol*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.
20. Metin K. *Taraftar-Futbolcu Etkileşimi Bağlamında Sosyal Medyanın Rolü ve Önemi: Galatasaray Spor Kulübü Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2018.
21. Sert M. *Gol Atan Galip: Futbola Sosyolojik Bir Bakış*, İstanbul: Bağlam Yayınları, 2000.
22. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=293>, Erişim: 20.03.2019.
23. Parlak N. *Futbol Bahis Oyunlarına Katılan Spor Tüketicilerinin Taraftarlık Düzeylerinin Bahis Oynama Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Niğde Üniversitesi, Niğde, 2011.
24. <https://web.archive.org/web/>, Erişim: 21.03.2019.
25. He J. *An Analysis of Zhan Guo Ce*, Pekin: Peking University Press, 2001.
26. <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/>, Erişim: 22.03.2019.
27. Goldblatt D. *Ball is Round: A Global History of Soccer*, New York: Riverhead Books, 2008.
28. Giulianotti R. *Football: A Sociology of the Global Game*, Cambridge: Polity Press, 2000.
29. Elbir O. E. *Futbol Endüstrisinde Markalaşmanın Türkiye ve Avrupa'daki Profesyonel Futbol Kulüplerinin Ekonomik Yapılarına Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, 2018.
30. Wahl A. *Ayaktopu: Futbolun Öyküsü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.
31. İnal A. *Futbolda Eğitim ve Öğretim*, Ankara: Nobel Yayınları Dağıtım, 1998.
32. Özgür T. *Futbol Okullarında Eğitim Alan Gençlerin Lisanslı Futbolcu Olabilmeleriyle İlgili Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul, 2018.

33. Açıkada C. Özkara A. Hazır T. Aşçı A. Turnagöl H. Tınazcı C. Ergen E. “Bir Futbol Takımında Sezon Öncesi Hazırlık Antrenmanlarının Bir Kısım Kuvvet ve Dayanıklılık Özellikleri Üzerine Etkisi”, *Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1996.
34. Ogashi J. Isokawa M. Nagahama H. Ogushi T. *The Ratio of Physiological Intensity of Movements During Soccer Match-Play*, London: E & Fn Spon, 1993.
35. Gülşen D. *Farklı Lig Düzeyinde Oynayan Futbolcuların Oynadıkları Mevkilere, Öğrenim Durumu ve Spor Yaşlarına Göre Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Çukurova Üniversitesi, Adana, 2008.
36. Heddergott K. H. *Neue Fussball Lehre*, 5. Auflage, Limpert Verlag, Bad Hamburg, 1977.
37. İnal A.N. *Futbolda Eğitim ve Öğretim*, Nobel Yayın Dağıtım. 1998.
38. Somalı V. *Teknik-Taktik Yönleriyle Futbol Tarihi: 1848-1989*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1989.
39. İnal N. *Futbolda Eğitim ve Öğretim*, Nobel Yayınları, Ankara, 2004.
40. Dodanlı O. *Futbol ve Hentbol Süper Liginde Mücadele Eden Takımların Kaleci ve Diğer Mevki Oyuncularının Görsel ve İşitsel Reaksiyon Zamanı Farklarının Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2008.
41. Durusoy İ. *Futbol Teorisi*, İstanbul: Boyut Kitapları, 2002.
42. Bompa T. O. *Antrenman Kuramı ve Yöntemi*, Çevirenler: İlknur Keskin, A. Burcu Taner, Ankara: Bağırhan Yayinevi, 1998.
43. Türel M. *Futbol, Teknik, Taktik, Kondisyon Antrenman Planlaması*, TFF Eğitim Müdürlüğü Yayınları, 1990.
44. Başer E. *Futbolda Psikoloji ve Başarı*, Sporsal Kuram Dizisi 4, Ankara, 1994.
45. Kaya B. *Görsel Sanatlar Dersinin Öğrencilere Özgüven Kazandırmada Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2015.
46. Ezmeci F. *İlköğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin Özgüvenleri*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2012.
47. Göknaar Ö. *Özgüven Kazanmak*, İkinci Baskı, Ankara: Arkadaş Yayinevi, 2010.
48. Kocaarslan B. *Genel Müzik Eğitimi Alan İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum Müzikal Özgüven ve Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2009.
49. Parçal K. F. *Ergenlerin Sosyal Anksiyete Düzeyleri ile Özgüven Alguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Haliç Üniversitesi, İstanbul, 2018.
50. Okyay B. *Yönetici ve Çalışanların Özgüven Düzeyleri ve Kişisel Gelişim İnsiyatifi Alma Becerilerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2012.
51. <http://www.milliyet.com.tr/ozyeterlilik-nedir>, Erişim: 24.03.2019.
52. Steffenhagen R. A. Burns J. D. *The Social Dynamics of Self-Esteem*, New York: Praeger, 1987.
53. Merey B. *Yetişkinlerde Özgüven Duygusu ile Anksiyete Düzeyi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması ve Kültürler Arası Bir Yaklaşım*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2010.
54. Kasatura İ. *Kişilik ve Özgüven*, İstanbul: Evrim Yayınları, 1998.
55. Başoğlu T. *Sınav Kaygısı ile Özgüven Arasındaki İlişkinin Erinlik Döneminde İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2007.
56. Gündüz R. *Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Özgüven Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. İnönü Üniversitesi, Malatya, 2018.
57. Soner O. *Aile Uyumu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler*, Doktora Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1995.
58. Fromm E. *Sevme Sanatı*, Ankara: Akış Yayınları, 1994.
59. Can G. *Kişilik Gelişimi: Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Editör: Binnur Yeşilirmak, 6. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2004.
60. Humphreys T. *Çocuk Eğitiminin Anahtarı: Özgüven*, 4. Baskı, Çeviren: Tanju Anapa, İstanbul: Epsilon Yayınları, 2008.

61. Günalp A. Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Selçuk Üniversitesi, Konya, 2007.
62. Baymur F. *Genel Psikoloji*, 3. Baskı, İstanbul: İnkılâp ve Aka Basımevi, 1976.
63. Aksoy A. Mağden D. “Denetim Odağı ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, 9. *Ya-pa Okul Öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri*, İstanbul: Ya-pa Yayınları, 1993.
64. Köknel Ö. *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*, 12. Basım, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınları, 1985.
65. Güngör A. “Çocukta Benliğin Gelişimi”, 9. *Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri*, İstanbul: Ya-pa Yayınları, 1993.
66. Dilek H. *Farklı Eğitim Programlarına Devam Eden Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Benlik Algısı ile Anne-Babaların Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2007.
67. Kulaksızoğlu A. “Gençlik Çağı ve Ülkemizde Gençlik Sorunları”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 1990.
68. Halıcı P. *Yatılı İlköğretim Bölge Okullarına Devam Eden ve Ailesiyle Birlikte Yaşayan 12-14 Yaş Grubu Çocukların Saldırganlık Eğilimleri ile Benlik Kavramlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi, Ankara, 2005.
69. <http://kucugum.blogcu.com>, Erişim: 25.03.2019.
70. Gökner Ö. *Özgüven Kazanmak*, Üçüncü Baskı, Ankara: Arkadaş Yayınları, 2012.
71. Çelik İ. *Ortaokul Öğrencilerinin Özgüven Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi: Afyonkarahisar Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Ankara, 2014.
72. Erpalabıyık B. *Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Benlik Saygısı ve Özgüven Algıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Siirt Üniversitesi, Siirt, 2018.
73. Bilgin O. *Ergenlerde Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2011.
74. Kurtuldu P. S. *İlköğretim Okul Yöneticilerinin Özgüven Düzeyleri ile Liderlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Yedi Tepe Üniversitesi, İstanbul, 2007.
75. Erkek Patır N. *Yatılı ve Gündüzlü Eğitim Alan Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ile Özgüvenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2016.
76. Lauster P. *Özgüven Öğrenebilir*, Çeviren: Lütfi Yarbaş, İzmir: İlya Yayınevi, 2003.
77. Mutluer S. *Özgüven Oluşmasında Manevi Değerlerin Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi, Ankara, 2006.
78. Pişkin M. “Özsaygı Geliştirme Eğitimi”, *İlköğretimde Rehberlik*, Editör: Y. Kuzgun, Ankara: Nobel Yayınları, 2003.
79. Vealey R. S. “Self-Confidence In Athletes”, *Encyclopedia of Apl Line Psychology*, 3, 2004.
80. Thomas O. Lane A. Kingston K. “Defining and Contextualizing Robust Sport Confidence”, *Journal Of Applied Sport Psychology*, 23(2), 2011.
81. Vealey R. S. *Confidence In Sport: Handbook of Sports Medicine and Science Sport Psychology*, Miami University, USA: OH Publishers, 2009.
82. Moritz S. E. Feltz D. L. Fahrbach K.R. Andmack D. E. “The Relationship of Self-Efficacy Measures to Sport Performance: A Meta Analytical Review”. *Research Quarterly For Exercise and Sport*, 71, 2000.
83. Woodman T. Hardy L. “The Relative Impact of Cognitive Anxiety and Self-Confidence Upon Sport Performance: Meta-Analysis”, *Journal of Sport Sciences*, 21, 2003.
84. Vealey R. S. Hayash S.W. Garner M. Giacobbi P. “Sources of Sport-Confidence: Conceptualization and Instrument Development”, *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 70, 1998.

85. Beattie S. Hardy L. Savage J. Woodman T. Andcallow N. "Development and Validation of A Traitmeasure of Robustness of Self-Confidence", *Psychology of Sport and Exercise*, 12, 2011.
86. Sun E. *Sporun Lise Öğrencilerinin Özgüven Düzeylerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kahramanmaraş Üniversitesi, Kahramanmaraş, 2015.
87. <http://www.ekonomianaliz.com/guvenilirlik-analizi-reliability-analysis/>, Erişim: 25.06.2019.
88. Akın, A. (2007). Öz-güven Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik özellikleri, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2).
89. Alpar R. *Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik*, 2. Baskı, Ankara, 2001.
90. <http://www.ekonomianaliz.com/p/>, Erişim: 26.06.2019.
91. <http://mustafaakca.com/t-testi/>, Erişim: 28.06.2019.
92. <http://www.p005.net/spsste-anova-testi>, Erişim: 27.06.2019.
93. Tiryaki Ş. *Spor Psikolojisi*, Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara, 2000.
94. Pehlivan Z, Konukman F. "Beden Eğitimi Öğretmenleri ile Diğer Branş Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerisi Açısından Karşılaştırılması", *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2004, 2.
95. Işık U. "Amatör ve Profesyonel Sporcu Lisanslarına Sahip Futbolcuların Sportif Kendine Güven Düzeyleri İle Sporcu Kimlikleri Arasındaki İlişki", *Spor Eğitim Dergisi*, Cilt:3, Sayı:2, 2018.
96. Feltz D.H. "Self Confidence and Sport Performance", *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 16 (1): 2007.
97. Sun E. *Sporun Lise Öğrencilerinin Özgüven Düzeylerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, 2015.
98. Toktaş S. *Okul Spor Müsabakalarına Katılan Lise Öğrencilerinin Kaygı, Özgüven ve Güdülenmeleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Doktora Tezi, T.C. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Trabzon, 2017.
99. Abdulrahman T.S. *Irak'ta Eğitim Gören 10-12 Yaş Grubu Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Fiziksel Uygunluk ve Özgüven Durumları*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Van, 2018.
100. Saygıdeğer A. *Benlik Saygı Düzeyleri Farklı Genel Lise Öğrencilerinin Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir, 2004.
101. Aksoy U. *Farklı Klasmanlarda Görev Yapan Futbol Hakemlerinin İletişim Becerileri ve Özgüven Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Aydın İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Yüksek Lisans Programı, Aydın, 2019.
102. Bilgin O. *Ergenlerde Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Sakarya, 2011.
103. Şahin E. *Sporcu ve Sporcu Olmayan Bedensel Engelli Bireylerin Özgüven ve Sosyal İstenirlik Durumlarının Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Düzce, 2016.
104. Urfa O. *10 Haftalık Psikolojik Beceri Antrenman Programının Genç Futbolcuların Kaygı, Özgüven, Güdülenme, Dikkat ve Şut İsabet Oranı Üzerine Etkisi*, T.C. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul, 2017.
105. Bal İlke S. *Beden Eğitimi Derslerinde Öz Düzenlemeli Öğrenme Stratejilerini Belirlemede Özgüven ve Katılım Motivasyonunun Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin, 2017.

8. EKLER

EK-1: Katılımcı Gönüllü Olur Formu

Sayın Katılımcı

Amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerinin incelenmesi amacıyla bir Yüksek Lisans Tez çalışması yapmayı planlıyoruz. Sizin de bu araştırmaya katılmanızı öneriyoruz.

Bu araştırma katılıp veya katılmamak gönüllük esasına dayalıdır. Araştırmaya katılıp katılmama kararınızda serbestsiniz. Bu çalışmaya katılmanız durumunda herhangi bir ücret talep edilmeyecektir. Ayrıca çalışmaya katılmanız durumunda size herhangi bir ek ödeme yapılmayacaktır.

Araştırmamıza katılmanız durumunda kişisel bilgiler ve size ait araştırma bilgileri üçüncü şahıslara aktarılmayacaktır. Ancak bu çalışmanın kalitesini denetleyen görevliler, etik kurullar ya da resmi makamlarca gerektiği hallerde incelenebilecektir. Eğer araştırmaya katılmak isterseniz Yüksek Lisans Öğrencisi ve Araştırmacı Ümran AYTEKİN tarafından bilgilerinizin kaydedilecektir.

Bilgi için; Ümran AYTEKİN, 0505 927 64 34 numaralı telefondan arayabilirsiniz.

Katılımcı Beyanı

Araştırmacı Yüksek Lisans Öğrencisi ve Araştırmacı Ümran AYTEKİN tarafından “*Amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerinin incelenmesi*” ile ilgili bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırmaya dair yukarıdaki bilgiler bizlere aktarıldı. Bize sunulan bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya kendim “*katılımcı*” olarak iştirak etmekte bir sakınca görmüyorum.

Bu araştırma kapsamında araştırmacı ile aramızda kalması gereken bize ait bilgilerin gizliliğine araştırma sırasında da büyük özen ve saygı gösterileceğine inanıyorum. Araştırma sonuçlarının Yüksek Lisans eğitimi ve bilimsel amaçlar ile kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Katılımcı

Adı ve Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Görüşme Tanığı

Adı ve Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Katılımcı İle Görüşen Araştırmacı

Adı, Soyadı ve Unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK-2: Aile İzin Olur Formu

Sayın Ailesi

Amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerinin incelenmesi amacıyla bir Yüksek Lisans Tez çalışması yapmayı planlıyoruz. Oğlunuz’nin bu araştırmaya katılması için sizin iznimize ihtiyaç duymaktayız.

Bu araştırma katılıp veya katılmamak gönüllük esasına dayalıdır. Araştırmaya katılıp katılmama kararınızda serbestsiniz. Bu çalışmaya katılmasını istediğimiz oğlundan herhangi bir ücret talep edilmeyecek ve kendisine herhangi bir ek ödeme yapılmayacaktır.

Araştırmaya katılması durumunda kişisel bilgiler ve oğlunuza ait araştırma bilgileri üçüncü şahıslara aktarılmayacaktır. Ancak bu çalışmanın kalitesini denetleyen görevliler, etik kurullar ya da resmi makamlarca gerektiği hallerde incelenebilecektir. Eğer araştırmaya katılması halinde Yüksek Lisans Öğrencisi ve Araştırmacı Ümran AYTEKİN tarafından bilgilerininiz kaydedilecektir.

Bilgi için; Ümran AYTEKİN, 0505 927 64 34 numaralı telefondan arayabilirsiniz.

Aile Katılımcı Beyanı

Araştırmacı Yüksek Lisans Öğrencisi ve Araştırmacı Ümran AYTEKİN tarafından “*Amatör liglerde oynayan 14-17 yaş futbolcuların özgüven düzeylerinin incelenmesi*” ile ilgili bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırmaya dair yukarıdaki bilgiler bizlere aktarıldı. Bize sunulan bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya oğlumun “*katılımcı*” olarak iştirak etmesinde bir sakınca görmüyorum.

Bu araştırma kapsamında araştırmacı ile aramızda kalması gereken bize ait bilgilerin gizliliğine araştırma sırasında da büyük özen ve saygı gösterileceğine inanıyorum. Araştırma sonuçlarının Yüksek Lisans eğitimi ve bilimsel amaçlar ile kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verilmiştir.

Katılımcı

Adı ve Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Katılımcının Ailesi

Adı ve Soyadı:

Yakınlık Derecesi:

Adres:

Tel:

İmza:

Katılımcı ile Görüşen Araştırmacı

Adı, Soyadı ve Unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK-3: Futbol Oynayan Bireylere Uygulanan Demografik Bilgiler

Kişisel ve Demografik Bilgiler

Yaş : (yıl)

Boy : (cm)

Kilo:..... (kg)

Kaç Yıldır Amatörde Lisanlı Olarak Futbol Oynuyorsunuz :.....yıl

Futbolda daha çok kullandığınız ayağınız hangisidir?

Sağ ayak Sol ayak Her iki ayak

Futbolda oynadığınız mevki:

Kaleci Savunma Orta saha İleri

Şimdiye Kadar Yaşadığınız ve İkamet Ettiğiniz Yer?

Köy Belde İlçe Şehir Büyükşehir

Ailenizin Medeni veya Sağ/Ölüm Durumu:

Boşanmış/Dul Her ikisi sağ

Baba sağ anne ölmüş Anne sağ baba ölmüş

Kaç Kardeşiniz var?

Yok 1 2 3 4 5 ve Üstü

Ailenizin Aylık Gelir Düzeyi Aşağıdakilerden Hangisidir?

1.000 TL-2.500 TL 2.501 TL-5.000 TL

5.001 TL-7.500 TL 7.501 TL-10.000 TL

10.0001 – 12.500 TL 12.501 TL üstü

Ayda bireysel olarak (kendiniz için) harcadığınız para miktarı aşağıdakilerden hangisidir?

100TL-250 TL 251 TL -500 TL 501 TL -1000 TL

1001 TL -1500 TL 1500 TL üstü

Doktor tarafından teşhisi konmuş herhangi bir sakatlığınız var mı?

(birden fazla işaretleyebilirsiniz.)

Hayır yok Diz sakatlıkları

Kas sakatlıkları Diğer (belirtiniz)

EK-4: Futbol Oynamayan Bireylere Uygulanan Demografik Bilgiler

Yaş : (yıl)

Boy : (cm)

Kilo:..... (kg)

Şimdiye Kadar Yaşadığınız ve İkamet Ettiğiniz Yer?

Köy Belde İlçe Şehir Büyükşehir

Ailenizin Medeni veya Sağ/Ölüm Durumu:

Boşanmış/Dul Her ikisi sağ

Baba sağ anne ölmüş Anne sağ baba ölmüş

Kaç Kardeşiniz var?

Yok 1 2 3 4 5 ve Üstü

Ailenizin Aylık Gelir Düzeyi Aşağıdakilerden Hangisidir?

1.000 TL-2.500 TL 2.501 TL-5.000 TL

5.001 TL-7.500 TL 7.501 TL-10.000 TL

10.001-12.500 TL 12.501 TL üstü

Ayda bireysel olarak (kendiniz için) harcadığınız para miktarı aşağıdakilerden hangisidir?

100TL-250 TL 251 TL-500 TL 501 TL-1000 TL

1001 TL-1500 TL 1500 TL üstü

Doktor tarafından teşhisi konmuş herhangi bir rahatsızlığınız var mı?

Hayır yok Evet (belirtiniz)

EK-5: Özgüven Ölçeği

Bu anketlerden elde edilen sonuçlar bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Sizden istenilen bu ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirmeniz ve sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koymanızdır. Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç bir zaman (2) Nadiren (3) Sık sık (4) Genellikle ve (5) Her zaman anlamına gelmektedir. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. En uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.

		Hiçbir zaman	Nadiren	Sık Sık	Genellikle	Her zaman
1	Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm.	1	2	3	4	5
2	Başkalarının yanında heyecanımı kontrol edebilirim.	1	2	3	4	5
3	Seçimlerimde başkalarına bağımlı değilimdir.	1	2	3	4	5
4	Yaşamdaki zorluklarla baş edebilirim.	1	2	3	4	5
5	Benim için aşlamayacak sorun yoktur.	1	2	3	4	5
6	Başkalarının görüşlerine saygı gösteririm.	1	2	3	4	5
7	Problemlerimin üstesinden gelebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
8	Sosyal etkinliklere katılmaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
9	Verdiğim kararların arkasında dururum.	1	2	3	4	5
10	Kendi kendime yetebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
11	Aktif birisi olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
12	Öz-eleştiri yapabilirim.	1	2	3	4	5
13	Anlamadığım konularda başkalarına soru sorabilirim.	1	2	3	4	5
14	Yeni girdiğim ortamlara uyum sağlarım.	1	2	3	4	5
15	Kendimle barışık bir insanım.	1	2	3	4	5
16	Gerektiğinde sonuna kadar hakkımı savunurum.	1	2	3	4	5
17	İstedğim şeyleri elde etmek için mücadele edebilirim.	1	2	3	4	5
18	Kendimi rahat bir şekilde ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
19	Kendimi ve başkalarını olduğu gibi kabul ederim.	1	2	3	4	5
20	Çevremde yeteri kadar güvenebileceğim insan vardır.	1	2	3	4	5
21	Sorumluluk almaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
22	Diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim.	1	2	3	4	5
23	Sıkıntılı anlarımda bile olumlu düşünmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
24	Ön plana çıkmaktan korkmam.	1	2	3	4	5
25	Başarısız olduğumda hemen pes etmem.	1	2	3	4	5
26	Başka insanlarla kolaylıkla iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5
27	Değerli birisi olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5
28	Kolay arkadaş edinebilirim.	1	2	3	4	5
29	Düşüncelerimi ifade ederken başkalarından çekinmem.	1	2	3	4	5
30	Kolay karar verebilirim.	1	2	3	4	5
31	Sosyal bir insan olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5
32	Kendimi severim.	1	2	3	4	5
33	Başka insanların övgülerini hak ettiğime inanırım.	1	2	3	4	5

9. ÖZGEÇMİŞ

29 Haziran 1987'de Antakya'da doğdu. İlköğretimini Hatay'da tamamladı. 2005 yılında Hüseyin Özbuğday Anadolu Lisesi'nden mezun oldu. 2006 yılında Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde eğitime başladı ve 2010 yılında mezun oldu. 1999-2010 yılları arasında okul takımları ve çeşitli kulüplerde Hentbol oynadı. 2010 yılı sonunda dil eğitimi almak üzere İngiltere'nin Brighton şehrine gitti. Bir yıl süre ile burada kaldı. 2012 yılında Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2013 yılı Eylül ayında Yüksek Lisans Erasmus Staj Programı kapsamında İngiltere'nin Londra Şehrinde Bulundan Gaziantepspor UK Football Club'de 10 ay süre ile staj yapmak üzere İngiltere'ye gitti. Ağustos 2014'te stajı bitirerek Türkiye'ye döndü. Hatay Antakya Belediyesi'nde Beden Eğitimi ve Spor Eğitmeni olarak çalışıyor ve halen Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.